

LATORTUGA

AVUI

Núm. 136

3a època

Desembre 2024

Associació Cultural de Caldes de Montbui

www.latortugaavui.com

Distribució:
www.latortugaavui.com

Redacció:
latortugaavui@gmail.com

Publicitat:
latortugaavui@gmail.com

Consell de redacció:
Antoni Font Montpart
Ramon Duran Comajuncosa
Pere Puigdomènech Ferrer.

Versió On-Line, disseny i maquetació:
Joaquim Díaz

Portada:
Ingredients nadalencs
©Quim Dasquens

Contraportada:
Parc de fantasia
©Quim Dasquens

Idea i edita:
Associació Cultural de Caldes de Montbui

Les opinions, comentaris i notes, són exclusiva responsabilitat dels signants o de les entitats que van facilitar les dades per a aquests.

La reproducció d'articles, fotografies i dibuixos, està prohibida excepte autorització expressa per escrit de qui els ha escrit (excepte els llicenciats sota Creative Commons, que es regiran per la llicència corresponent).

RECOMANACIONS PER A UNA AJUDA EFECTIVA A LES PERSONES AFECTADES PER LA #DANA

L'Ajuntament de Caldes de Montbui recomana seguir les instruccions d'administracions competents i organitzacions que treballen des del terreny.

Editorial

Història

Antoni Font – Evocant la Fira de Nadal anys 80

Joan Tarrés – fotografies de Caldes antiga i fotos antigues de Caldes

En veu alta

Ramon Duran – El cansament de la tardor

Rebeca – L'atles català Mansa Musa

Amadeu Nidó – Recull de pensaments, dites, frases fetes...

Relats

Manel Aljama – L'hereu

Jaume Campàs – Festa Ecumènica

Neus Bonet - Carreteres secundàries

Olga Garcia – Amor, amor

Liudmila Liutsko – Tres relats de la saviesa popular

Llengua, autors, literatura

Carles Montpart – Puixkin

Miquel Raventós – Purgatori de J.F. Mira

Ramon Duran – Algú ho havia de dir

Entreteniment

Antoni Graugés – Personatges abominables: Santa Klaus

Antoni Font – És Nadal

Antoni Font – La història falsejada

Salut

Joan Dalmau – Plats oblidats

Dídac – Herboristeria Dioscòrides: El vesc

Curiositats

Antoni Font – Nadal i el solstici d'hivern

Agenda

Pere Puigdomènech – Notícies Curtes

Humor

El Tortugari (notícies breus però intenses)

COM PUC AJUDAR A LES VÍCTIMES DEL CONFLICTE A UCRAÏNA?

La Taula de Cooperació, Solidaritat, Pau i Drets Humans de Caldes de Montbui recomana els següents canals de suport:

DONACIONS

Es més eficaç fer donatius econòmics que permetin cobrir les necessitats locals. Podeu fer donacions a través del Fons Català de Cooperació al Desenvolupament:

- BBVA, codi IBAN: ES91 0182 6035 4102 0160 8531
- CaixaBank, codi IBAN: ES79 2100 3200 9625 0002 9627

*IMPORTANT: indicar el concepte: **Campanya 3699-Crisi Ucraïna**

OFERIMENTS

Al·lojament, bens mobles, voluntariat i acompanyament de qualsevol tipus.

Correu electrònic a: comiteacollida.iguaitat@gencat.cat amb l'assumpte 'Ofertiments Ucraïna'.

Col·laboradors

Miquel Raventós Surià

Jaume Campàs i Fornols

Carles Montpart Tura

Antoni Font

Joan Tarrés

Quim Dasquens

Liudmila Liutsko

Jaume Duran

Ramon Duran i Comajuncosa

Antoni Graugés Codina

Olga Garcia Beneyte

Neus Bonet i Sala

Rebeca Estones i Gregal

Pere Puigdomènech i Ferrer

Dídac Garcia
Herbolari Dioscórides

Quim Díaz

Joan Dalmau Pratsevall

Manel Aljama

Jordi Salat

Efrén Beltran Roncal

ROBERT DE NOLA
restaurant

Passeig del Remei, 50
08140 Caldes de Montbui (Barcelona)
938 65 40 47

Passeig del Remei, 48-50
08140 Caldes de Montbui
Tel 653 207 002

elBar

de Robert de Nola
by Rosa de Cavrel

@elbar.rdn
elbar.rdn@gmail.com

Programació
de Nadal i Reis

Del 27.NOV.24
al 6.GEN.25

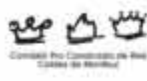
CALDES DE
MONTBUI

#NadalTermal

www.caldesdemontbui.cat/nadal2024

MERCAT DE NADAL ♦ AGENDA DE NADAL 24/25 ♦ LLUMS, NADAL
I SHOP IN CALDES ♦ ACTIVITATS D'HIVERN DEL TOC ♦ REIS 2025

Ajuntament de
Caldes de Montbui

WELCOME TO THE MONSTER CLUB

Tots els nostres desitjos que K. Harris sortís elegida primera dona presidenta dels Estats Units d'Amèrica han anat rostolls avall i cal reconèixer que ens costarà molt de refer-nos de l'ensulsiada. A vegades, pels mateixos deliris pel canvi, per la gran quantitat emocional dedicada a un possible i desitjable fet futur, ens passa que la patacada en no produir-se és sensacional, dramàtica, indescriptible. Siguem clars: ningú no dubtàvem de l'enorme poder mediàtic i financer del senyor Trump, però no haguéssim pensat mai que la seva victòria fos tan aclaparadora, fins i tot en alguns estats on no tenia d'antuvi el vot favorable. A misses dites és prou fàcil de fer la predicció que el partit Demòcrata americà haurà de fer una gran i profunda reflexió del per què li ha passat allò que li ha passat: uns diuen que la K. Harris no va tenir prou de temps per a fer-se popular perquè en Joe Biden va anunciar massa tard que deixava la presidència. Uns altres parlen de la manca de finançament, escàs i a deshora, que no es podia comparar amb el finançament del seu contrincant.

No sabem què passarà al món d'ara endavant, però sí que sabem que aquest món estarà manat per uns pocs dictadors, carallots, negociacionistes, capaços de qualssevol accions per tal de sentir-se satisfets amb ells mateixos, posseïdors d'una cultura absolutament primària. I que consti que nosaltres ja hem posat un pessic de personatges infumables a l'aparador del món: un macarra amb bigoti que deia que parlava anglès i que, sense encomanar-se a ningú, ens va apuntar a una guerra; i un gandul impresentable, autor de frases que no lligaven, del nivell cultural d'un ximpanzé i que la seva lectura favorita era el Marca. La nostra col·laboració al club Dels monstres del poder hauria de ser premiada. El títol d'aquest editorial es refereix al film de l'any 1981 "The Monster Club", amb principals protagonistes Vincent Price i John Carradine; Vincent Price presenta en John Carradine com a nou membre del club de monstres, però la majoria de membres el rebutja perquè "és un humà". Aleshores, Vincent Price fa un curt discurs (2'30") on demostra que els humans són uns dels pitjors monstres que hi ha, tot i la seva aparença "humana". Molt bé: el discurs acaba amb una genial interpretació dels Pretty Things de la cançó "Welcome to the Monster's Club". Us aconsellem de tot cor que mireu el discurs de Vincent Price davant dels altres "monstres" explicant de què és capaç l'ésser humà. És genial.

Doncs bé, quan alguns d'aquests monstres arriben a tenir poder, ningú no sap com petarà la cosa. I diem "petarà" en el sentit més explosiu i implosiu del terme.

Amb aquest elenc de figures situades al punt més alt de la política mundial potser sí que haurem d'aferrar-nos al mantell de la patrona de nostra estimada València, la Mare de Déu dels Desemparats. ■

PURGATORI de JOAN F. MIRA

Miquel Raventós

Vilafranca del Penedès,
maig del 2024

*Tal com m'ha passat
altres vegades, una
persona amiga amb
qui de tant en tant ens
intercanviem llibres que
ens semblen interessants
m'ha passat la novel·la
de Joan F. Mira que duu
per títol Purgatori (Proa,
Barcelona, 2003, premi
Sant Jordi 2002). No sé
si puc arrencar l'article
amb una petita anècdota
personal que he contat
diverses vegades a alguns
amics.*

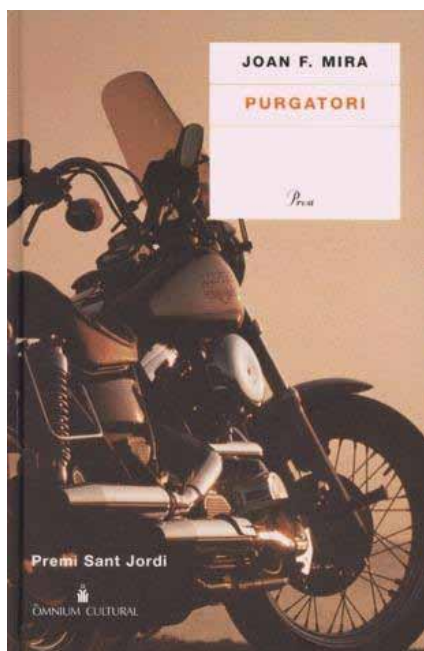
Amesura que he anat posant anys als anys, cada vegada he cregut menys en el "purgatori", tot i que darrerament m'ha calgut tornar-hi a creure, justament perquè ben a prop de la meua residència habitual hi havia (fins fa ben poc) un petit bar-restaurant amb el nom de "El purgatori". Com que sobretot als caps de setmana al vespre planten una colla de taules a la plaça, sovint em fan difícil agafar el primer son de la nit per culpa del brogit que generen els usuaris d'aquest restaurant, de tal manera que es converteixen en el meu "purgatori". El canvi l'amo ha esborrat la paraula "purgatori" i ara es diu "La Nonna" que em sembla que en italià vol dir "la iaia". El canvi de nom, però, no ha disminuït el nombre de decibels a la mitjanit.

I com he fet altres vegades, donaré unes breus dades biogràfiques i bibliogràfiques sobre aquest autor valencià i hi afegiré breus i modestes reflexions o observacions que m'han suggerit la lectura d'aquesta novel·la.

BIOGRAFIA.-

Joan Francesc Mira i Casterà neix a València, el 4 de desembre de 1939. És un escriptor, hel·lenista, antropòleg i sociòleg valencià. És soci d'honor de l'Associació d'Escriptors en Llengua Catalana, acadèmic de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua i expresident d'Acció Cultural del País Valencià. Va viure la seva infància a la pedania de La Torre de València. El 1959 va obtenir el títol de batxiller a la Universitat Gregoriana de Roma, i a l'any següent, també a Roma, es va llicenciar en Filosofia per la Universitat Lateranense. El 1962 es va llicenciar en Filosofia i Lletres per la Universitat de València i es va doctorar en Filosofia i Lletres per la mateixa universitat l'any 1971.

Posteriorment, va treballar en aquesta universitat com a professor de grec entre 1983 i 1991. Des del 1991, és catedràtic d'aquesta matèria a

la Universitat Jaume I de Castelló de la Plana, on desenvolupa la seva tasca docent. El 1999 va entrar a ser membre de l'Institut d'Estudis Catalans. El març de 2016 va ser elegit acadèmic de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua. Per la seva trajectòria ha estat guardonat amb diversos premis, entre els quals destaquen el Premi d'Honor de les Lletres Catalanes el 2004, el premi Gabriel Alomar el 2005 o el Premi 9 d'octubre de les Lletres Valencianes el 2016.

Pel que fa a l'àmbit cívic, Joan Francesc Mira va ser un dels fundadors d'Acció Cultural del País Valencià el 1971. Juntament amb Mira, altres fundadors de renom foren Joan Fuster, Manuel Sanchis Guarner, Andreu Alfaro i Eliseu Climent. El 1991 rebé la Creu de Sant Jordi per la seva dedicació cívica, i el 1992 va ser nomenat president d'Acció Cultural del País Valencià.

BIBLIOGRAFIA.-

Joan Francesc Mira és també un autor molt prolífic en diferents gèneres. Ha publicat unes deu novel·les (Purgatori amb data 2003) i dues obres de narrativa breu, prop d'una vintena d'assaigs (entre els quals Els Borja. Família i mite, l'any 2000), estudis i biografies, i set traduccions. Em plau subratllar la traducció dels Evangelis l'any 2004, ja que habitualment aquestes traduccions es produeixen en àmbits eclesials i en institucions d'àmbit eclesiàstic.

OBSERVACIONS.-

La paraula "purgatori", de fet, quasi només surt a l'índex i no en els títols dels dotze capítols de l'obra. S'ha de sobreentendre que és el temps de prova (purificació, angoixa o espera) que passarà Salvador quan estarà continuament pendent de la malaltia del seu germà Josep, ja que no s'assemblen de res. Salvador és un home ja gran, senzill, pacífic i sense pretensions, que exerceix de metge de poble o metge de família.

De fet, aquest podria ser el resum de l'acció simple que descriu la novel·la: dos germans que s'assemblen com un ou i una castanya, la simplicitat del metge de poble, solter i sense família i, en la seva joventut, metge voluntari en països africans (amic i influenciat per Albert Schweitzer), al costat d'un germà, Josep, empresari ric, ambiciós, luxuriós i pedant. Salvador, a més, com a metge té cura d'una comunitat de cartoixans i de monges, amb qui té un tracte sovintejat i amable. De totes maneres, així com Josep llueix sempre un luxós Mercedes, Salvador (potser per salvar les llargues distàncies quan era en països africans)

llueix també una xocant moto Harley.

Es nota que l'autor és expert en els clàssics llatins i grecs, que no deixa de citar, tant si ve a tomb com si no, en qualsevol de les converses que tenen els protagonistes d'aquesta aventura, i sobretot quan fa referència als oficis litúrgics dels amics cartoixans. I no sols recorre a l'etimologia de les paraules, sinó a la història antiga i moderna, a la biografia i a la narrativa, a les celebracions i tradicions religioses. Aprofita qualsevol ocasió per introduir comentaris que pertanyen més a l'erudició de l'autor que no pas al contingut de l'obra.

En comentaris anteriors a algunes novel·les contemporànies he fet notar l'absència del món religiós al llarg de novel·les senceres. En el nostre cas és ben al revés. I és comprensible, ja que els protagonistes de Purgatori pertanyen a la generació de la postguerra i, lògicament, les referències religioses són pròpies d'aquell temps i no pas de temps recents.

Sí que em plau ressaltar que m'ha sobtat l'estil o forma de redactar, perquè segueix un model no habitual. Hi ha un munt de pàgines sense cap punt i a part. Són escassos els paràgrafs que acaben amb un punt i seguit. Els diàlegs surten (entre cometes) al bell mig de llargs paràgrafs. Evidentment que l'autor té tota la llibertat d'escriure com vol, però no treu que jo ho hagi trobat més estrany que original.

He llegit altres textos i novel·les en valencià, però puc dir que m'hi he trobat molt bé, sobretot des d'un punt de vista lingüístic, llegint i observant les varietats. Per exemple, a l'hora d'usar els pronoms febles. Tants problemes que observo, fins i tot en publicacions solvents, pel que fa al "l'hi" o "la hi", "els hi" o "les hi", i en canvi, en valencià es resol més fàcilment fent ús del "li'l" o "li la", "li'ls" o "li les". Molt sovint he trobat paraules que en el català oriental posem un accent obert i, en canvi, en valencià posen un accent tancat (entès, entés?). Hi ha també moltes paraules que em resulten noves o fins i tot potser estranyes, cosa que no treu que les descripcions són, en general, d'una gran riquesa de llenguatge. ■

Fira de Nadal 1987

Antoni Font

Fotos de 1987, un dels primers anys d'una, encara molt incipient Fira de Nadal, per iniciativa de l'Associació Cultural de Caldes de Montbui i un dels principals impulsors, el bo d'en Jaume Ramoneda, qui malauradament ens va deixar, massa aviat, ja fa uns quants anys.

Potser molts no ho saben i pocs ho recorden, però, per allà els anys 80, des de l'Associació Cultural vam iniciar la Fira de Nadal de Caldes de Montbui, a la Plaça de la Font del Lleó i fer bullir l'olla (que ens deixava en Jaume Artigues) amb brou, fet amb aigua termal, que es repartia entre els visitants d'aquelles modestes i primigènies fires, un diumenge proper i abans del 25 de desembre, des de bon matí fins més o menys les 8 quarts de 9 de la nit. S'anunciava amb el cartell d'un gall, idea de disseny que s'ha mantingut, amb diverses modificacions. Ni de bon tros les casetes actuals, ni tendals, només senzills taulells, on membres de l'organització veníem productes que ens deixaven alguns comerços de la Vil·la, torrons i llaminadures, carquinyolis i licors genuïnament calderins, també comptàvem amb alguna floristeria, i en Pere Ayuso amb un tancat venent animals vius, galls, indiots, corders... hi havia cantada de nades i la quitxalla podia fer cagar el tió, a les paradetes i alguns nens i nenes venien, durant tota la jornada, tires de números i al final del dia es sortejava un gall...

Si no portem malament el compte, la vàrem arribar organitzar prop 15 anys seguits, i va anar creixent, i creixent, fins que va prendre el testimoni el Consistori Municipal. I actualment convertida en una fira de referència, amb un centenar de parades instal·lades als carrers del centre històric i un ampli programa d'activitats familiars. Amb l'olla més gran de Catalunya, amb capacitat per 1.600 litres de brou, per elaborar el tradicional brou termal, amb degustacions de carn d'olla i llegums cuites amb l'aigua termal. ■

La primera Fira de Nadal sense l'Associació Cultural ¹⁹⁹⁹

L'Ajuntament s'ha fet càrrec de la continuïtat de la mostra nadalenca

ALGÚ HO HAVIA DE DIR

La presumpció de la ignorància

Ramon Duran i Comajuncosa
Extret de llibre *Mal de Llengües*
de Jesús Tuzon (EPD, Editorial
Empúries, núm. 36

Hom dóna per fet que hi ha llengües amb moltes paraules i d'altres amb un cabal lèxic més aviat esquifit. Més encara: de vegades es diu —i s'escriu— que les primeres tenen un vocabulari ric per a les nocions abstractes, mentre que les segones només anomenen objectes concrets i els esdeveniments presents. Dit d'una altra forma: unes són les llengües de cultura, aptes per a respondre a les exigències del progrés, i les altres són les llengües «primitives», aquelles en què no es pot parlar de química nuclear, com deia aquell polític, sense saber, però, que d'aquesta suposada matèria no se'n pot parlar en cap de les llengües del món, perquè la química podrà ser adjectivada d'orgànica i inorgànica, però només la física admetrà el qualificatiu de «nuclear» o de «atòmica». Així, doncs, algunes llengües en què encara no es pot parlar de física nuclear o de handbol, o de com es fa el soufflé de formatge, tenen fineses inimaginables per a aquells que parlen algunes de les poderoses llengües indoeuropees. Si tornem a la suposada pobresa del lèxic, és força discutible que les avaluacions numèriques tinguin cap rellevància lingüística: per principi, una llengua té exactament les paraules que ha de tenir; les que han fet servir els parlants per anomenar els objectes i els conceptes que tenen validesa al seu entorn. Sovint, les «mancances» lèxiques no són res més que l'indicador d'una invasió i un desplaçament, i serà la cultura imposada la que ofereixi tot d'objectes i de nocions habituals per als desplaçats. Vet aquí la causa de les «mancances». Però no es pot parlar de la inexistència o de les mancances: una llengua té les paraules que ha de tenir i fóra superflu que hi hagués noms per designar nocions desconegudes. És com contemplar una ampolla de *Cabernet Sauvignon* i exclamar: Quin greuge, no té grosella! En altres circumstàncies, els contactes entre pobles diferents i el trànsit d'objectes, costums i idees pot fer necessari un increment del vocabulari. En aquests casos hi ha sistemes diversos per donar noms a les coses noves: o bé adoptar (fonèticament i morfològicament) els termes estrangers o bé crear un nom nou (sovint pel procediment de la composició) sobre la base de dos o més termes del cabal lèxic autòcton. Perquè totes les llengües tenen recursos per respondre a les necessitats dels seus parlants, i si un terme per a un objecte determinat no existeix, doncs es crea. ¿Com us penseu que llengües tan sàvies i de cultura com algunes de molt conegudes han arribat a construir *pomme de terre* (patata), *erizo de mar* (garota), *eggplant* (albergínia) i *blat de moro*?

Tot això ens porta de dret a un segon aspecte del problema lèxic: el de l'existència o no de mots amb què designar les nocions abstractes. En aquest aspecte, el prejudici frega el racisme i, tot sovint, hi cau de ple. Això implica que algunes llengües «pobres» tenen, a més, un altre «desavantatge»: només funcionen per a la vida immediata, la qual cosa pot voler dir que els seus parlants... amb prou feines arriben a ser humans. És el cas esfereïdor de Heinz Schulte-Herbrüggen que, referint-se al lèxic, declara amb la seguretat més irresponsable que els pobles primitius viuen lligats de mans i peus a les coses immediates, «sin reconocer aún la relación causa y efecto», i tenen un nom per a cada objecte. Per exemple, cita, «los esquimales de Groenlandia tienen tantas expresiones para "pescar" como objetos pescan, y los indios Klamath, tantas palabras "comer" como clases de alimentos comen. Son vestigios de rasgos arcaicos de evolución

mental...» El racisme de Schulte-Herbrüggen, format a diferents universitats d'Alemanya en el període nazi i, després, professor (és una manera de dir-ho) en algunes universitats d'Espanya i Xile, és d'un racisme que no s'amaga: a la seva obra és freqüent l'expressió de «idiomas de negros». Hauria fet bé de llegir Franz Boas, expert un llengües «no presentables»: «El fet que una llengua no faci servir paraules generals no prova la incapacitat per formar-les; el sistema de vida d'un poble és tal que no les fan servir; però les crearan tan bon punt les necessitaran». I, també, Sapir: «El boiximà més humil de Sud-àfrica parla amb un ric sistema simbòlic que és, en essència, perfectament comparable amb la parla d'un francès culte». Aquesta és l'herència de la lingüística moderna, i tota la resta és pura ganga.

Paraula diabòlica

En el cas que us presentem ens referim més que a una paraula a una expressió diabòlica. La pífia la va fer el periodista Abraham Orriols, de TV3, el dia 1-11-24, quan des de València ens feia cinc cèntims dels aiguats, i seguia: «...ningú no va quedar-se braços creuats...», quan hauria d'haver dit —si dominés bé el nostre lèxic— que «...ningú no va quedar-se braços plegats...».

Per altra banda, seguim amb la nostra lluita per tal que en Ramon Pellicer, també de TV3, no introdueixi el complement d'acusatiu (allò que en dèiem el Complement Directe) amb la preposició "a". Narhi'nant. ■

PLATAFORMA PER LA LLENGUA

L'ONG del català

Fes-te'n soci!

Volem viure plenament en català

PLATAFORMA PER LA LLENGUA

www.plataforma-llengua.cat

De Salses a Guardamar
i de Fraga a l'Alguer

Som
10 MILIONS,
som **UNA**
LLENGUA

Aturem el secessionisme lingüístic!

Signa aquí

FESTA ECUMÈNICA

Jaume Campàs i Fornols
Escriptor i historiador

Si el terme ecumenisme vol dir universal, poques festes com la de Tots Sants demanen ser universalitzades per fer honor de manera expressa al seu nom: festivitat, festa, solemnitat de "Tots Sants", ja que agrupa tots els sants, tant els que són cristians com els que ja són sants als ulls de Déu. Això vol dir que inclou els "sants no cristians", els sants d'altres religions. Es parla també que hauria de ser una festa interreligiosa o dels sants sense pertinença a cap religió, fins i tot els sants pagans o bé els sants anònims, que també n'hi poden haver molts.

Si dins el marc d'aquesta festa litúrgica, dins la solemnitat de Tots Sants, se'ns suggereix el text de les Benaurances és perquè esdevenen de veritat el camí de la "santedat universal", i vàlida per a tots els humans sense exclusió. Una santedat que va molt més enllà de les religions, plana i simplement humana.

Se'ns diu que les Benaurances serveixen com a carta de navegació de les nostres vides i ens fa possible arribar a la nostra meta de santificació, entesa com a lluita constant per aconseguir, en el dia a dia, el màxim de plenitud de la vida i l'amor, segons el voler de Déu. La manera de canviar la nostra vella mentalitat és practicar-la, parlar-ne, manifestar-la, compartir-la fraternalment.

Els analistes, dins el marc d'aquesta celebració de què estem parlant, conclouen que, mirat des de la perspectiva cristiano-catòlica, per una aplicació més pràctica d'aquest comentari exegetíc, recomanen el capítol V de Constitució dogmàtica de l'Església *Lumen Gentium*, del Vaticà II, amb la seva "crida universal a la santedat".

Abans del Concili es reconeixia que hi havia una mena de "professionals de la santedat" que es dedicaven d'una manera especialitzada a aconseguir-la, com els monjos i els religiosos/es, dels quals es deia que vivien l'"estat de perfecció"; als altres, als laics o seglars, se'ls considerava d'alguna manera dispensats de preocupar-se massa de la santedat... Doncs, no! Tots som cridats a ser sants! ■

www.cooperativa70.coop

C. Font i Boet, 7 08140

Caldes de Montbui

Tel.: 93 865 45 30

A/e. coop70@cooperativa70.coop

La filla del capità

Carles Montpart Tura

Des d'aquestes pàgines de latortugaavui hem parlat diverses vegades d'autors russos. Autors com Anton Txékhov (núm. 82), Lev Tolstoi (núm. 109), Fiódor Dostoievski (núm. 120) o Nikolai V. Gógol (núm. 132) han estat objecte de la nostra atenció, sobretot a propòsit de l'edició de noves traduccions d'algunes de les seves obres més importants. Aquest mes, i també amb motiu de la nova traducció d'un dels seus títols més populars, La filla del capità, dedicarem la nostra atenció a Aleksandr Puixkin, l'escriptor que unànimement és considerat com el pare de la literatura russa moderna.

Una formació francesa

Alexandr Serguéievitx Puixkin (Moscou, 1799 – Sant Petersburg, 1837) va ser el tercer fill d'una família aristocràtica pràcticament arruïnada. El pare, Serguei Lvóvitx Puixkin, descendia d'una família de llarga tradició nobiliària, la història de la qual es remuntava al segle xii. Malgrat les dificultats econòmiques, els Puixkin van continuar mantenint una gran part de les seves propietats, normalment gestionades per administradors no sempre prou eficients ni honestos. El pare de Puixkin, per tal de mantenir-se a prop de la cort, es va incorporar al servei del tsar Alexandre I.

La mare de Puixkin, Nadejda Óssipovna Púixkina —una dona sembla que extremadament bella i seductora, coneguda com la *belle criolle*— també procedia de la noblesa, amb la curiositat que el seu avi, Abraham Petróvitx Hannibal, era un etiop que als vuit anys va ser venut com a patge-esclau i més tard regalat al tsar Pere el Gran, que el va incorporar a la cort. Allí el besavi de Puixkin va rebre l'educació pròpia dels fills de la noblesa i va ser enviat a París a continuar la seva formació. A França, va lluitar al costat de les forces del Rei Sol, Lluís XIV, i més endavant, ja a Rússia i sota la protecció de la tsarina Elisabet, va obtenir el rang de general i va ser nomenat governador de Tallin.

Com era habitual a l'època entre les famílies nobles, l'educació dels fills tenia lloc a casa i corria a càrrec de mainaderes, tutors i institutius. En el cas de Puixkin, a més, sembla que la seva mare mostrava una predilecció especial per la filla gran, Olga, i que amb Alexandr era especialment esquerra. En aquesta etapa de formació, que és tota en llengua francesa, va tenir especial importància l'àvia materna del futur escriptor, que serà qui li desvetllarà l'interès per conèixer els seus avantpassats i, de retop, li inculcarà l'orgull de ser rus. També hi tindrà un paper fonamental una serventa, Arina Rodiónovna, que a través de cançons i rondalles portarà Puixkin a valorar la llengua russa i a estimar la seva terra i els seus costums.

Alexandr Puixkin, tot i ser un nen retret, silenciós i rebel, va mostrar de seguida una forta inclinació per les lletres. El fet que el seu pare fos un bon lector i que a casa tingués a disposició una gran quantitat de llibres, especialment de literatura francesa i anglesa, segurament que van influir en aquesta decidida vocació.

Estudis al Liceu Imperial

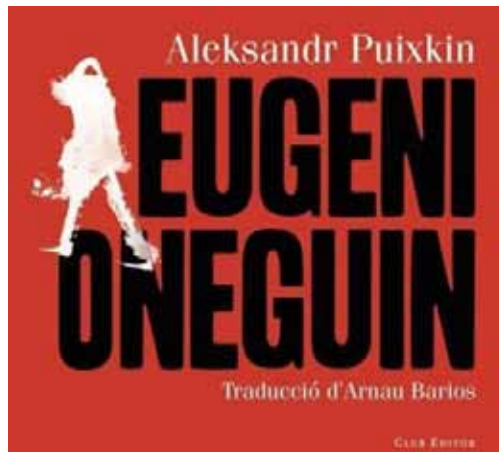
Més endavant, i aconsellats per Alexandr Turguénev, amic de la família, els pares de Puixkin van matricular el seu fill al Liceu Imperial, una nova escola que

pretenia preparar els fills de la noblesa russa per ocupar càrrecs de responsabilitat administrativa i militar, al mateix temps que difonia les idees liberals i de tolerància que venien de França. El Liceu, que es va construir a la vila de Tsàrkoie Seló, en unes dependències de l'antiga residència estiuenca dels tsars, va començar la seva activitat el curs 1811-1812, i Puixkin en va formar part de la primera promoció.

En aquest centre —on estudiarà des dels dotze fins als divuit anys—, Puixkin va començar a escriure el seu primer poema llarg, *Ruslan i Liudmila*, que publicarà l'any 1820. També és en l'ambient del Liceu on l'escriptor va entrar en contacte amb les idees revolucionàries que venien de França, sovint portades per joves militars que havien participat en campanyes arreu d'Europa. Unes idees que parlaven de llibertat, d'igualtat i de fraternitat entre els homes i que contrastaven enormement amb la gran diferència de classes socials que hi havia a la societat russa.

Després d'acabar la seva formació acadèmica, Puixkin es va instal·lar a Sant Petersburg i va entrar a formar part de la vida cultural de la joventut intel·lectual de la capital, on el seu talent ja començava a ser reconegut. El 1820 l'escriptor va entrar a treballar al Ministeri d'Afers Estrangers al mateix temps que va començar a participar en reunions clandestines de grups com *Zeliónoia lampa* —Llàntia Verda—, en el transcurs de les quals es llegien poemes, s'interpretaven petites peces teatrals o s'intercanviaven opinions i experiències. Tot i que en principi la política no formava part directament d'aquestes reunions —malgrat que sovint hi participaven també joves militars descontents amb les directrius imperials— el zel dels serveis secrets del tsar van començar a considerar sospitosos els membres d'aquestes agrupacions.

Exili i retorn a San Petersburg

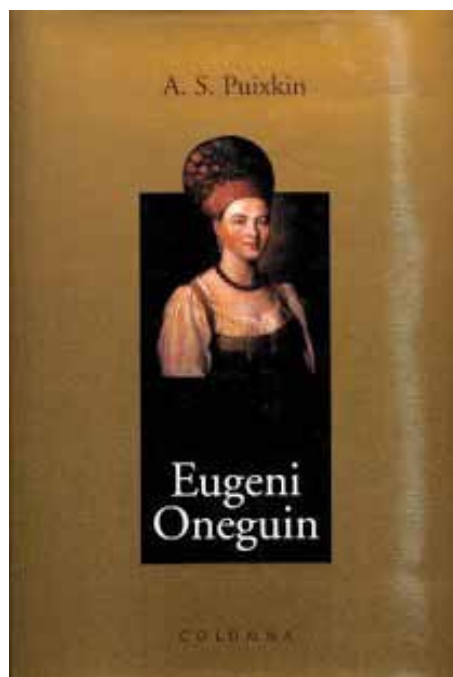
Finalment, pel maig de 1820, i per ordre expressa del tsar, recelós de les activitats del jove poeta, Aleksandr Puixkin s'ha d'allunyar de Sant Petersburg. El destí, que hauria estat Sibèria si no hagués estat per les bones relacions que les amistats de l'escriptor tenien amb membres de la cort, finalment és un exili daurat a Kixiniov (actual Chisinau, Moldàvia), després de passar pel Caucas i per la península de

Crimea. És aquí on Puixkin va escriure dos poemes romàntics molt aplaudits, escrits sota la influència de lord Byron: *El presoner del Caucas* i *La font de Bakhtis-sarai*.

Posteriorment, Puixkin aconsegueix el permís per instal·lar-se a Odessa, un port que amb el temps s'havia convertit en una ciutat d'aires mediterranis. Allí l'escriptor pot tornar a gaudir d'una vida cosmopolita i allunyada del provincianisme sense els al·licients culturals de Kixiniov.

Pel juliol de 1824, però, Puixkin, acusat de lliurepensador i d'agitador social —i també acorralat per diversos afers amorosos— és expulsat del cos de funcionaris imperial i desterrat a un nou destí, Mikhàilovskoie, el poble natal de la seva mare, a la província de Pskov, on l'escriptor hi va romandre al llarg de dos anys sota la supervisió del seu pare i de la seva antiga mainadera, Arina Rodiónovna. Allí Puixkin llegeix, munta a cavall, passeja per la hisenda i comença a escriure un drama històric a l'estil de William Shakespeare —*Boris Gudonov*—, al mateix temps que continua treballant en la seva novel·la en vers *Eugeni Oneguin*.

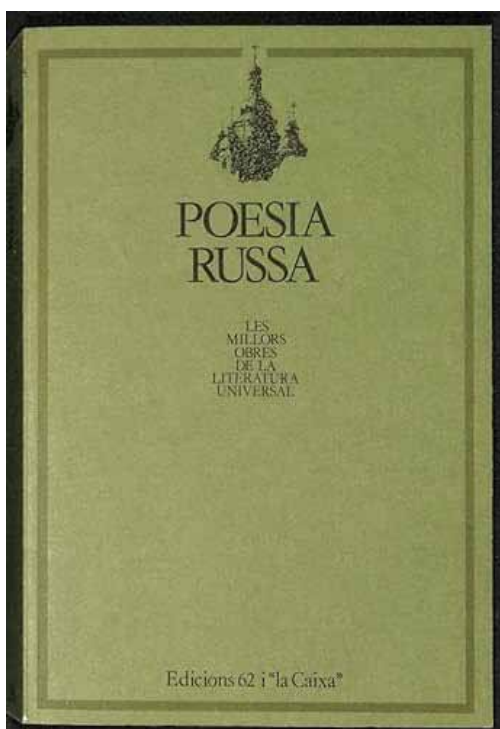
Malgrat que Puixkin s'havia convertit en un personatge perillós per la seva popularitat i pels seus poemes provocatius i exaltats, el nou tsar Nicolau I —que havia

arribat al poder després de reprimir fortament una rebel·lió a favor de l'entronització de Constantí, el germà gran d'Alexandre I— va ordenar que l'escriptor es presentés a la cort imperial. Tot i que sembla que Puixkin va dir davant del nou tsar que "si no hagués estat a Mikhàilovskoie, m'hauria afegit a la revolta", Nicolau I li fa saber que li revoca l'exili i que li permet viure a Moscou o a Sant Petersburg, amb l'obligació de demanar permís a les autoritats per qualsevol altre desplaçament que vulgui fer.

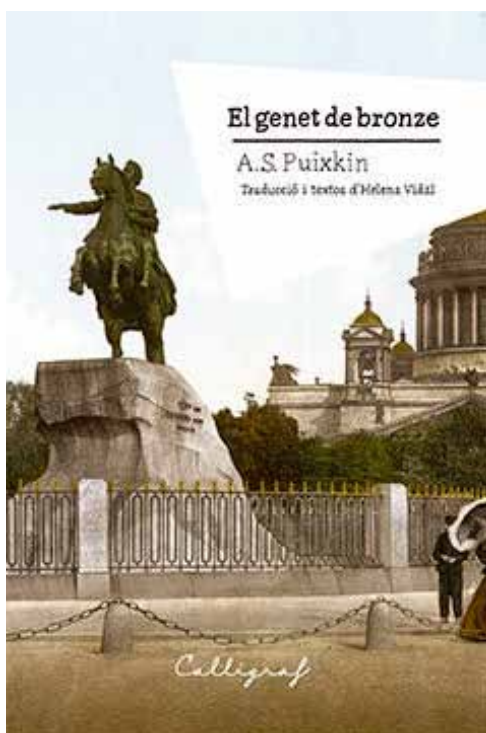
Pel que fa a la seva obra, li comunica que qualsevol escrit també ha de passar abans per les mans del cap de l'Oficina del Tsar, el comte Alexandr Kristofórovitx. Nicolau I esdevé, de fet, el censor personal i directe de l'escriptor, al qual sembla que va qualificar com "l'home més intel·ligent de Rússia". L'obra que es convertiria en la més famosa de la seva carrera, el drama *Borís Godunov*, escrita mentre vivia confinat a la casa materna, per exemple, no va obtenir el permís de publicació fins a cinc anys després.

D'aquesta època és *Poltava* (1828), un poema dedicat a elevar la glòria de Pere el Gran. Durant aquests anys Puixkin va tornar a la seva vida mundana i l'any 1831 va contraure matrimoni amb la jove de divuit anys Nataixa Gontxarova, amb qui tindria quatre fills: Maria, Alexandr, Grigori i Natàlia. La seva esposa, famosa per la seva bellesa, sembla que era admirada per tothom, i també pel propi tsar. Per assegurar-se la seva presència a les festes de palau, Nicolau I va nomenar Puixkin

"gentilhome de cambra del tsar", un destí que habitualment es donava a joves que volien començar carrera cortesana. El càrrec obligava Puixkin a vestir d'una forma que considerava ridícula i inapropiada per a un escriptor, però al mateix temps li permetia formar part dels més alts cercles de poder.

Aquest mateix any, Puixkin va conèixer l'escriptor Nikolai Gógol, amb qui iniciarà una bona amistat. Va escriure també els *Relats del difunt Ivan Petróvitx Belkin* (1830), que descriuen la vida russa, i la seva novel·la *La filla del capità* (1836), inspirada en la revolta del líder cosac lemelian Pugatxov. El 1833 va ser elegit membre de l'Acadèmia Russa. D'aquest últim període són les seves "petites tragèdies" *El cavaller avar* (1836), d'inspiració shakespeariana i *El convidat de pedra* (1836), en què retorna al tema de *Don Joan*, i el cèlebre poema *El genet de bronze* (1833).

Pel que fa a la situació econòmica de l'escriptor, sempre precària, pendent de les múltiples hipoteques que amenacen les propietats i a mercè de la incerta liquidació dels drets d'autor de les seves publicacions, l'any 1832 Puixkin té una bona notícia: torna a ocupar un càrrec al ministeri d'Afers Estrangers i és nomenat arxiver de la cort. Aquest ocupació li va suposar una especial satisfacció perquè li va permetre el lliure accés a la documentació sobre la història de Rússia, per la qual s'havia interessat sempre i que sovint li servia de base per a la seva producció literària.

Una mort en duel

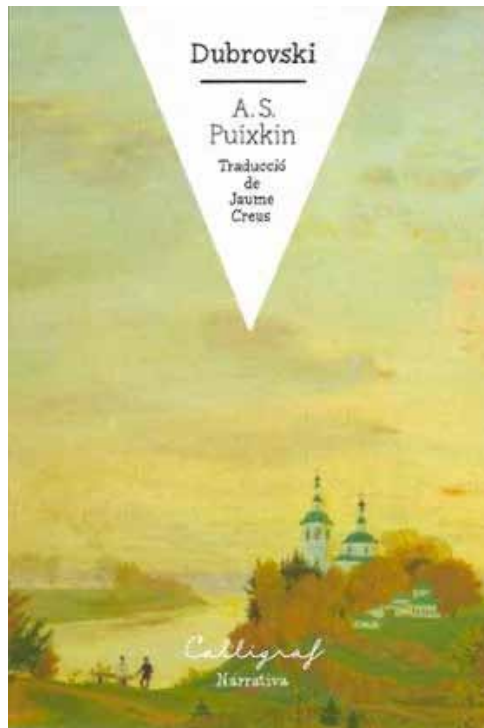
Després d'una agitada vida

sentimental, plena de conflictes provocats per les múltiples amants que l'escriptor va tenir al llarg dels anys, el 29 de gener del 1837, als 38 anys, Puixkin va morir dos dies després de resultar ferit en un duel mantingut amb el militar francès Georges d'Anthès.

Georges Charles D'Anthès, un jove cavaller de la Guàrdia, militar d'origen francès afillat pel baró Van Heeckeren, ambaixador oficial d'Holanda a Rússia, havia entrat amb força als cercles socials aristocràtics de Sant Petersburg. Malgrat haver-se casat amb Ekaterina, la germana de l'esposa de Puixkin —eren, per tant, cunyats— d'Anthès havia iniciat un coqueteig més que evident amb Nataixa, fet que va provocar el desafiament, la batuda en duel i finalment la mort de l'escriptor.

El govern, que temia una manifestació política durant el seu funeral, va traslladar el cos en secret a mitjanit al cementiri del monestir de Sviatogorski, a prop de Mikhàilovskoie, la propietat de la seva mare, on el van sepultar amb l'única assistència de parents i amics. El final dramàtic de la vida de Puixkin va ser un element decisiu per acabar de conformar les dimensions llegendàries d'un escriptor que ja en vida —per la seva joventut esbojarrada, per l'acumulació d'històries amoroses, per la gran capacitat creativa i per l'alta consciència històrica— ja havia esdevingut gairebé un mite.

En català disposem d'una personal però atractiva aproximació a la vida i a l'obra d'Alexandr Puixkin al llibre de Joan Vallès *A.S. Puixkin. Perfil de poeta* (Edicions La Guineu, 2006), volum que es complementa amb

una breu antologia poètica amb les traduccions de Jaume Creus i del qual hem extret una bona part de les informacions biogràfiques d'aquest article.

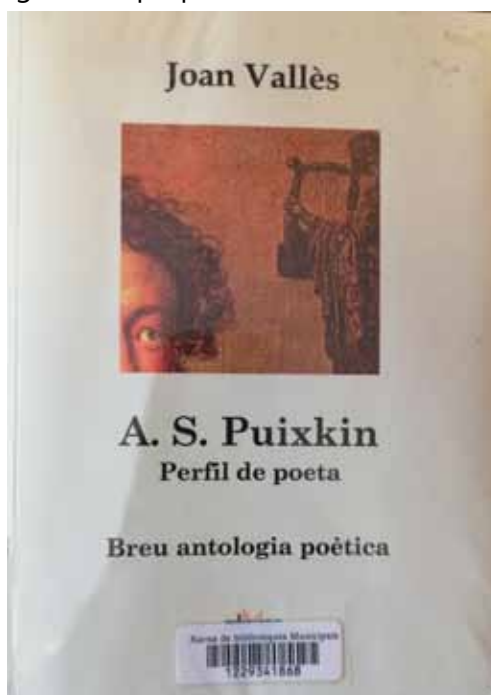
Obra en català de Puixkin

Com ens explica Helena Vidal a la "Presentació" del volum *Novel·les i contes* (Edicions 62 i "la Caixa", 1981), "quan Puixkin entra en escena, la literatura russa viu els epígons del classicisme i el sentimentalisme, i està marcada per la polèmica entorn de la llengua literària, encara en vies de consolidació" (ed., cit., p. 7). En aquest moment hi ha una controvèrsia entre els "arcaistes" i els "innovadors" que recorda molt la que s'establirà a Catalunya durant la Renaixença entre els defensors d'un model

literari basat en la llengua medieval i els partidaris del "català que ara es parla". Segons Helena Vidal, "Puixkin participa en les polèmiques, agafa allò que li sembla més valuós de cada bàndol, i aconsegueix crear el que hom considera la base del rus literari del segle XIX. El

llenguatge de Puixkin, que donava una importància clau a la claredat, la senzillesa i la precisió i que, sense rebutjar la tradició culta, poua en la parla popular [...], és un dels valors fonamentals de la seva obra" (ed., cit., p. 7). Un altre cop sembla que ens estiguin parlant d'una figura clau de la recuperació literària de la llengua catalana al segle XIX: Jacint Verdaguer.

L'obra de Puixkin, doncs, en molts sentits és innovadora. En poesia, per exemple, va trencar les rígides fronteres estilístiques dels gèneres, i en va crear de nous (com, per exemple, la novel·la en vers *Eugeni Oneguín*). Pel que fa al teatre, enemic del teatre clàssic, Puixkin va ser partidari de la barreja d'estils i va

defensar el concepte de “teatre objectiu”, basat en l’estudi de la història nacional. En prosa, en definitiva, malgrat els esquemes argumentals romàntics de les seves novel·les, va recrear magistralment els tipus i els ambients russos de la seva època de manera que es pot considerar sense cap mena de dubte el precursor del gran realisme rus del segle XIX.

La primera obra en prosa de Puixkin va ser el conjunt de cinc novel·letes curtes titulat *Els relats del difunt Ivan Petróvitx Belkin*, de 1830, tres dels quals, “Un tret”, “El temporal de neu” i “La pagesa fingida” les podem llegir en català al volum *Novel·les i contes* esmentat més amunt, traduïdes pel catalanòfil, lingüista i traductor txec Rudolf Jan Slaby, i publicades inicialment al recull *El bandoler romàntic* (Editorial Catalana, 1921). Més modernament, disposem del volum *Relats del difunt Ivan Petróvitx Belkin / La dama de piques* (Adesiara, 2011, amb traducció de Jaume Creus). Són relats de base romàntica però que ofereixen un bon retrat dels personatges-tipus de la societat russa i que, per l’atenció que l’escriptor dedica als detalls, i per l’adequació del llenguatge als personatges, acaben prenent un marcat to realista.

Més plenament realista és la narració *Dubrovski* (Edicions Cal·lígraf, 2019, amb traducció de Jaume Creus), publicada pòstumament l’any 1841, i que constitueix una bona descripció de la vida russa de la primera meitat del segle XIX.

A partir dels anys 30, l’interès de Puixkin es va decantar molt cap a la història de Rússia. Va escriure *Història de Pugatxov* (1834) i la

novel·la *La filla del capità* (1836). És remarcable també el relat *La dama de “pique” o el secret de la comtessa* (1833), segons Helena Vidal “una petita obra mestra de la prosa de Puixkin” en la qual “amb una tècnica de relat fantàstic grotesc, l’autor ens ofereix un magnífic retrat psicològic d’un personatge contradictori que barreja la força de la passió amb l’esperit calculador i assenyat [...], a més d’una divertida i demolidora visió de la banalitat humana” (op. cit., p. 9). Aquest relat i *La filla del capità* completen el volum *Novel·les i contes*, tots amb traducció de l’esmentat Rudolf J. Slaby.

Antologies poètiques

Com hem dit, la poesia de Puixkin culmina el procés de maduració de la llengua literària russa que havia començat a finals del segle XVIII i revoluciona el llenguatge poètic amb la incorporació de la saba popular. El seu primer poema llarg, *Ruslan i Liudmila* (1820), va causar escàndol entre alguns crítics per la “vulgaritat” del llenguatge: asseguraven que semblava com si un mugic —un pagès— hagués entrat en un saló de senyors. Com ja hem comentat, Puixkin es va formar en els cercles dels joves militars progressistes, molts dels quals van ser protagonistes de la revolta del 14 de desembre de 1825 contra Nicolau I, i fruit d’aquest ambient va escriure tot un conjunt de poemes en què l’escriptor cantava la llibertat i atacava la tirania. Uns poemes que, com ja hem explicat, li van comportar diversos períodes d’exili.

Una selecció d’aquesta poesia

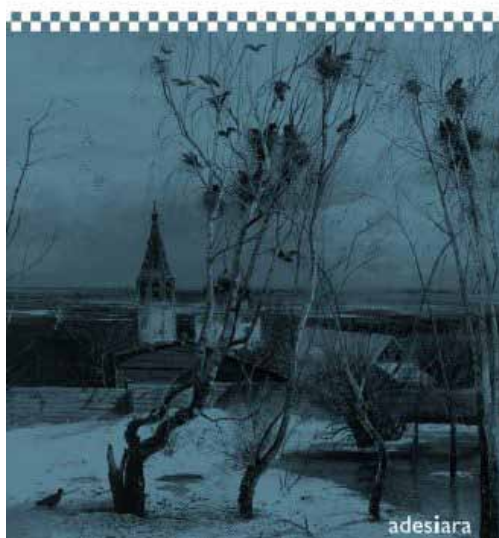

la podem llegir en català a les antologies *Poesia russa* (Edicions 62 i "la Caixa", 1983), amb versions a càrrec d'Helena Vidal i Miquel Desclot, i *Mentre visqui un sol poeta* (Edicions de 1984, 2005), amb tria i versió de Jaume Creus, aquesta darrera un ampli recull de la poesia de l'escriptor de totes les èpoques amb especial interès per aquella que mostra la seva actitud més compromesa. També disposem en català de la traducció d'un dels famosos poemes narratius de Puixkin: *El genet de bronze* (Edicions Cal·lígraf, 2014, amb traducció i presentació d'Helena Vidal) i del poema eròticosatíric de tipus narratiu, amb digressions líriques, *La Gabrieliada* (Edicions Cal·lígraf, 2015, amb traducció d'Helena Vidal i il·lustracions de Dani Torrent). La traducció que Jaume Creus va fer dels poemes *El presoner del Caucas*, *La font de Bakhtxi-sarai*, *Els zíngars*, *Poltava* i *El genet de bronze* (La Guineu, 2005) avui dia és intromissible i està descatalogada.

Una novel·la en vers

Un comentari a part mereix la novel·la en vers *Eugeni Oneguín*, que en català fins fa pocs anys només podíem llegir en una bona versió en prosa de Xavier Roca-Ferrer (Columna, 2001) —feta a partir de la traducció a l'anglès de Nabokov— i de la qual actualment disposem d'una magnífica traducció en vers a càrrec d'Arnau Barios: *Eugeni Oneguín* (Club Editor, 2019). En el pròleg del traductor, titulat "Un prestatge amb llibres, un jardí", Barios afirma el següent: "Puixkin no és tan sols la peça que articula una literatura encarcarada amb una altra de nova, no és tan sols un desllorigador que els hereus han d'homenatjar. És

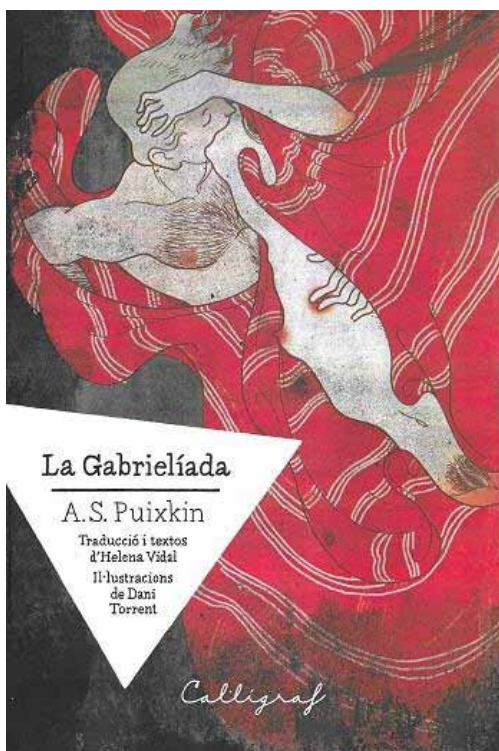
ALEKSANDR PUIXKIN
 Relats del difunt Ivan Petróvitx Belkin
 La dama de piques
 Traducció de Jaume Creus

un dels creadors més divertits i lluminosos d'aquells anys, d'una lleugeresa intel·ligent i d'uns traços definits, nets. La seva llengua costa de traduir, massa transparent, massa arrelada. Per això, i en una paradoxa molt russa, el clàssic més celebrat a casa és potser el més desconegut a fora" (ed., cit., p. 7).

Com ens explica Barios, Puixkin va començar *Eugeni Oneguín* durant el seu exili a Chisinau el maig de 1823 i el va acabar a Bóldino, on la família tenia diverses propietats, la tardor de 1830. Exactament, com diu ell mateix, 7 anys 4 mesos i 17 dies. Puixkin era conscient que havia escrit la seva obra més important. Primer es va publicar per capítols i després en forma íntegra l'any 1833. El protagonista de la novel·la —una versió idealitzada del mateix autor— és un *dandi* rus avorrit de la vida que hereta una mansió del seu oncle al camp. Allà coneixerà el

jove poeta Vladímir Lenski, el qual l'introduirà a casa dels Larín, on coneixerà Olga, la promesa de Lenski, i Tatiana, la seva germana. Tatiana s'enamora d'Oneguín però aquest no només no li fa cas, sinó que comença un descarat flirteig amb Olga. La situació es resol en un duel en què Oneguín mata Lenski. Alguns anys més tard, Oneguín troba per atzar el seu cosí, que és un príncep, i el convida a una recepció. Allà torna a trobar-se amb Tatiana, que al principi no està segur de reconèixer; l'hi pregunta al seu parent i ell li diu que és la seva esposa. Tatiana ha canviat molt i la seva bellesa provoca grans remordiments en Oneguín, que s'adona de l'error que va cometre en rebutjar-la. Per això, intentarà conquerir el seu afecte a través

d'una una carta. Tatiana, però, no li respondrà mai.

Cal dir que la traducció d'Arnau Barios, feta amb una combinació d'octosíl·labs i decasíl·labs —l'original és gairebé tot escrit en estrofes de catorze versos de vuit síl·labes—, i que renuncia a la distribució de rimes planes i agudes del text rus —Nabokov havia dit que era "matemàticament impossible" fer-ho— es llegeix amb una gran facilitat, és un autèntic prodigi de recreació literària i acaba constituint una meravellosa experiència per al lector actual. També cal remarcar que tant les notes a peu de pàgina com els aclariments finals del traductor ajuden enormement a la comprensió d'alguns passatges del poema que avui poden ser difícils d'entendre.

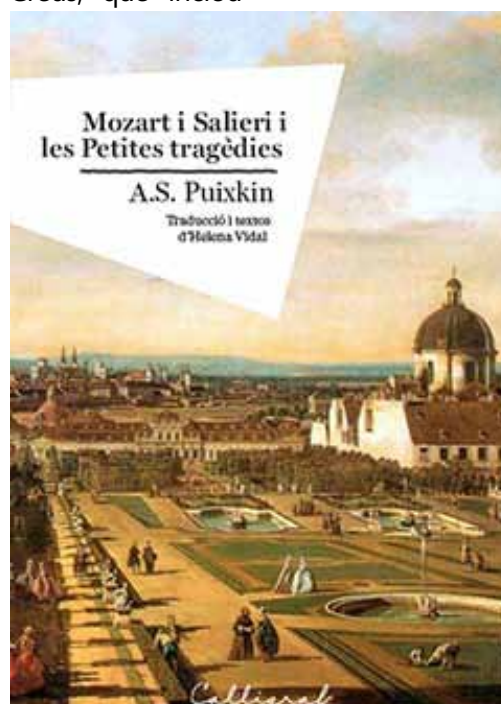
Pel que fa a l'extensa obra teatral de Puixkin, disposem en català del volum *Teatre complet* (Llibres de l'Índex, 2004), amb traducció de Jaume Creus, que inclou l'obra *Boris Gudonov* —traduïda en aquest volum per primera vegada directament del rus—, les quatre "Petites tragèdies" (*El cavaller avar*, *Mozart i Salieri*, *El convidat de pedra* i *El banquet en temps de pesta*) i un conjunt d'obres inacabades però prou significatives. De les miniatures teatrals anomenades "Petites tragèdies" també hi ha en català la versió d'Helena Vidal al volum *Mozart i Salieri i les Petites tragèdies* (Edicions Cal·lígraf, 2015).

La filla del capità

Com hem dit més amunt, Puixkin sempre va estar molt interessat en la història de Rússia. Fruit d'aquest interès, es va fixar especialment en la figura de Iemelian Pugatxov (1742-1775), un cabdill

ambient, ple de conxorxes i crims, el jove Petróvitx descobrirà l'amor de Maixa, la filla del capità. Estem davant, doncs, d'un argument plenament romàntic, ple de coincidències i fets inversemblants, però que, com

cosac que va protagonitzar una revolta popular contra l'imperi rus entre els anys 1773 i 1775. Puixkin va escriure la crònica d'aquesta insurrecció a *Història de Pugatxov* (1834) i dos anys més tard aquests fets li van servir d'inspiració per escriure una de les seves novel·les més populars, *La filla del capità*.

Andrei Petróvitx, el protagonista, és enviat pel seu pare —un tinent coronel ja retirat— a complir el servei militar en un destacament als confins de l'imperi rus. Sempre acompanyat del seu fidel servent Savélitx, i després d'un recorregut ple d'incidents, Petróvitx es posa a les ordres del capità Mirónov, comandant del fort Belogorski, un destacament on es viu l'amenaça permanent d'un atac per part de les forces rebels. En aquest

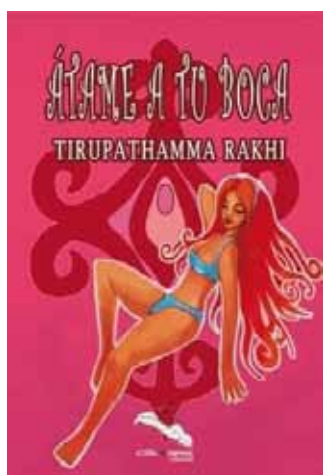
hem comentat diverses vegades, Puixkin sap construir a partir d'una ambientació i, sobretot, d'un llenguatge plenament realista que dona a l'obra una gran profunditat i valor. Com diu Helena Vidal, "si bé les raons profundes de la revolta no queden prou explicades, el relat traspua tot ell essència popular: les cançons, les dites, la parla dels personatges del poble, l'ambient cosac, etc., en són pinzellades" ("Presentació" de *Novel·les i contes*, Edicions 62 i "la Caixa", 1981, p. 9).

Com hem dit a l'entrada d'aquest article, el lector català té des de l'octubre d'aquest any la possibilitat de llegir aquesta novel·la en una nova i magnífica

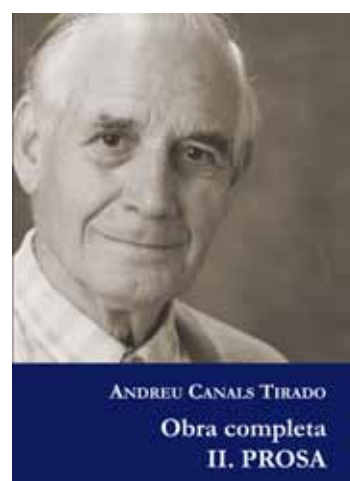
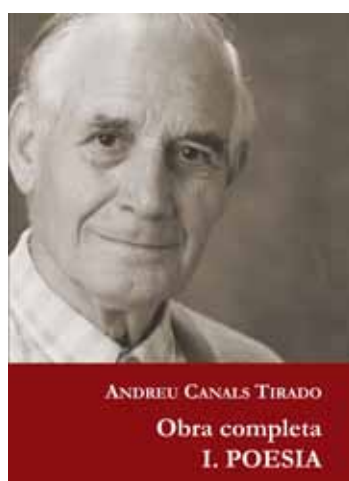
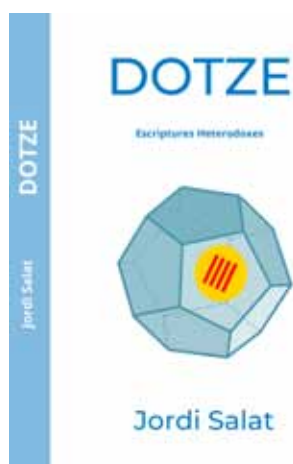
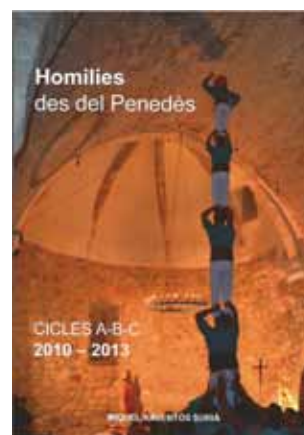
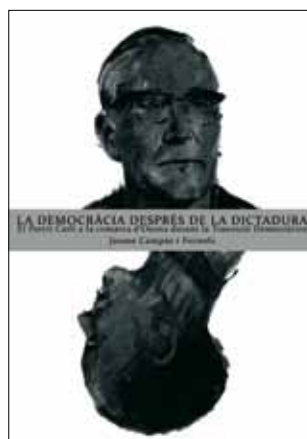
traducció d'Arnau Barios: *La filla del capità* (Cal Carré, 2024). Anteriorment disposàvem de la ja esmentada traducció de Rudolf J. Slaby, publicada originalment a l'Editorial Catalana (1922) i més endavant inclosa al recull *Novel·les i contes* (Edicions 62 i "la Caixa", 1981), volum, aquest darrer, que inaugurava l'emblemàtica col·lecció "Les Millors Obres de la Literatura Universal". Posteriorment, se'n va editar una nova traducció, a càrrec d'Anna Gasol (Barcanova, 1993, reedició de 2002), avui dia introbable si no és al magatzem de les biblioteques públiques o a les llibreries de vell. Sens dubte aquesta nova traducció d'Arnau Barios que avui presentem és una ocasió immillorable d'aproximar-se a l'obra d'aquest gran escriptor rus. ■

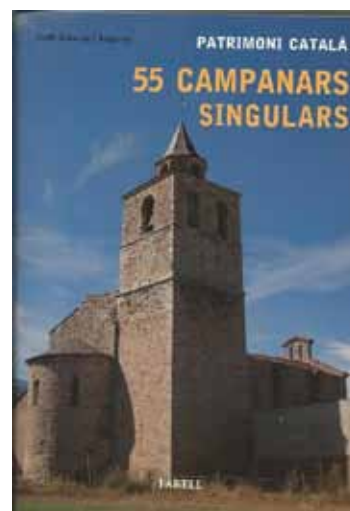
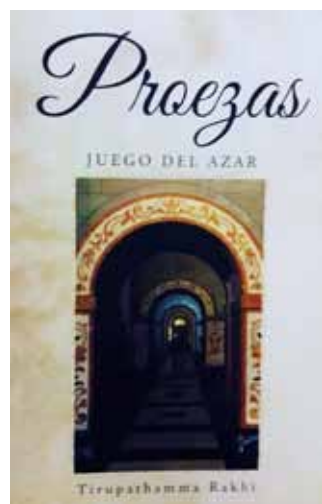
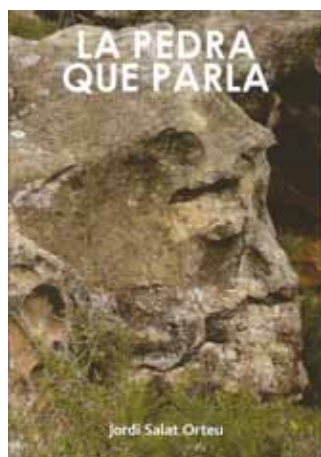
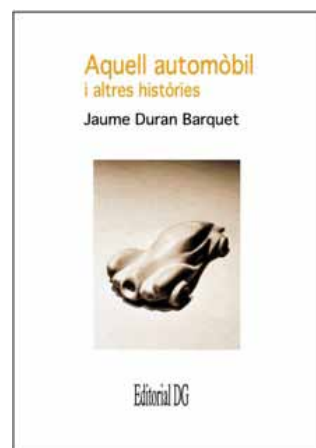
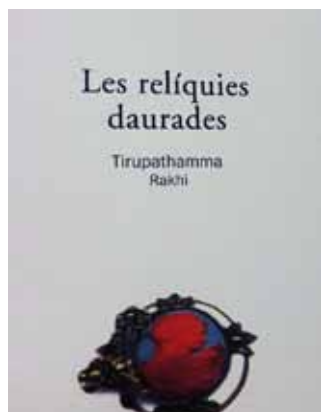

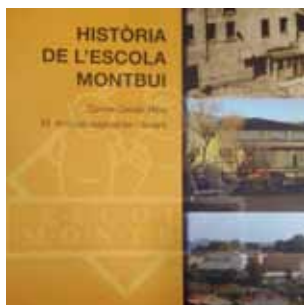
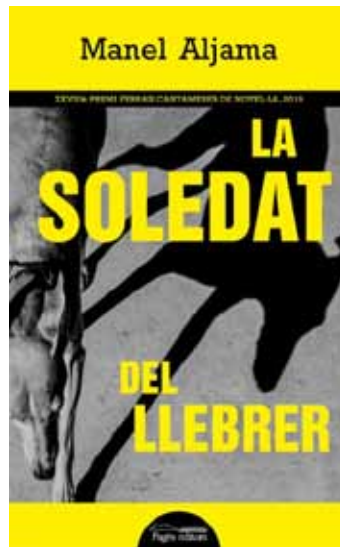
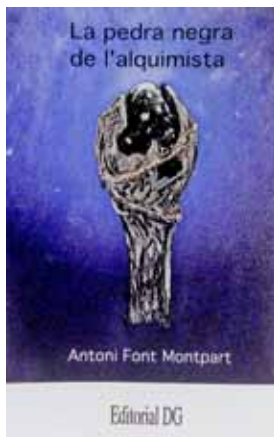
La TortugaAvui us recomana lectura: els llibres dels nostres col·laboradors.

NOVETAT

NOVETAT

JORNADA CULTURAL SOLIDÀRIA PER LA DANA

ACTIVITATS

Mercat d'Art Solidari

Altell del Centre 12-14h i 17-19h (Activitat oberta, venda d'obres presencial)

amb obres de Ms Wah Wah, Jorge Márquez, Domènech Triviño, Margalef, Ferran Vidal, Arles Gayo, Iván Panadero, Rosa Permanyer, Gerard Piñero, Leticia T. Blanco, Humbert Batlles, Miquel Mercader, Toni Carné, Giovanni Lombardozi, Guillem Dotú, Marc Congost, Innocenta Fernández, Marta Congost, Júlia Lance, Anna Bassols, Carla Jó, Ferran Villanueva i Pol, Eva Guerrero, Dom Fernández i Marta Barnils i Arts&foto Palau-solità i Plegamans.

Servei de pagament amb targeta disponible

El cantó humà de la Dana

Taula d'experiències, Aula 1 - 10h (Donatiu voluntari efectiu a l'entrada)

Maria Núria Revetlle (periodista)
Nerea Motos (organitzadora de recollida de material)
Nil Pérez (voluntari Protecció Civil)

Festival de música i teatre

Teatre del Centre - 19h (Donatiu mínim 15€ d'entrada)

Matoll, Absenta, Ester Condal & Txema Riera, Georgina Boluda band, Vadegus, Falciot, Luís Robisco i Yasmina Prats, Orquestra de Salsa Arafura i Teatre al Centre.

14

DESEMBRE

ENTRADES I DONATIUS

TOTS ELS BENEFICIS RECAPTATS SERAN DONATS INTEGRAMENT A

EL CENTRE, ATENEU DEMOCRÀTIC I PROGRESSISTA
C/ CORREDOSSOS DE BAIX TI, CALDES DE MONTBUI

COL·LABOREM I PATROCINEM:
Be tuned

PERSONATGES ABOMINABLES (59):

SANTA CLAUS

Antoni Graugés Codina

L'origen està en Sant Nicolau, un personatge respectable. Analitzarem en quin moment el perverteixen per transformar-lo en Santa Claus (o Klaus) o el Pare Noel, verdadera paparra de les celebracions del nostre Nadal.

Nicolau era un bisbe catòlic que va viure entre els segles III i IV a la ciutat romana de Mira (Turquia). Amb la invasió mahometana de Turquia varen traslladar les seves restes a Bari (Itàlia) i des d'aleshores es coneix com a Sant Nicolau de Bari. Feia miracles com per exemple descobrir i ressuscitar tres nens que el propietari d'una taverna havia assassinat, desmembrat i amagat dins uns barrils; per això se'l coneix com a protector dels nens.

Era tan protector dels desvalguts que en una ocasió va fer arribar de manera anònima tres bosses amb monedes d'or a un home molt pobre per poder pagar el dot i casar a les seves tres filles per a retirar-les de la prostitució. Una llegenda posterior va dir que en Nicolau per ser més anònim va llençar les monedes per la xemeneia i aquestes van caure dins uns mitjons que havien posat a assecar penjats a la mateixa xemeneia. Ja tenim a Sant Nicolau encarrilat.

Sant Nicolau s'ha celebrat el 6 de desembre i durant segles, des de l'any 1200 al 1500 es feien regals als nens. Sorgiren dos problemes. El primer fou que aquest sant cada vegada s'assemblava més a déus anteriors com el romà Saturn o el noruec Odí amb barba blanca i poders màgics, com la capacitat de volar repartint regals. El segon va ser la reforma dels protestants, que es varen carregar el santoral i clar, no es podia renunciar al bonic costum de fer regals als nens. La solució va ser passar del dia 6 al 25 de desembre i dir que eren regals del nen Jesús. Naturalment un nounat Jesús no podia fer tanta feina logística de repartiment i varen ressuscitar la figura de Santa Claus però laic, res de bisbes canonitzats. També era útil a les cultures germàniques perquè als nens sempre se l'hi ha dit: «si no fas bondat, vindrà... i et pegarà o segrestarà» i clar, el nen Jesús no tenia capacitat de fer por.

Com hem passat del Nicolau del santoral cristià a aquesta mena de panxa amb potes embotit dins un vestit vermell? Analitzem-ho.

A tombar del s.XVII els emigrants holandesos varen fundar Nova Amsterdam, ciutat que avui és Nova York i portaren els seus costums, entre elles celebrar la festa del seu patró, sant Nicolau. A principis del segle XIX Washington Irving, un escriptor satíric que se'n fotia dels costums de Nova York va transformar Sinterklaas (Sant Nicolau en neerlandès) en una cacofonia ridiculitzant que sonés bé pels anglòfons: Santa Klaus. No sabem si en "novaiorquès" Santa sona bé, però per nosaltres "santa" és femení; ja hem transvestit al pobre Nicolau. A més veiem a les pel·lícules ianquis que amb la mania que tenen de simplificar-ho tot acaben dient-li solament "Santa". Irving també deia en fotent-se'n que el tal Santa Klaus volava per sobre les teulades repartint regals als nens i nenes que es portaven

Representació antiga de Sant Nicolau

Evolució del bisbe Nicolau a Santa Claus

bé amb una mena de vagó volador.

Posteriorment degut a poetes, dibuixants i caricaturistes la imatge flaca del bisbe Nicolau es va anar transformant en una figura bondadosa que conduïa un trineu guiat per vuit petits rens. A mitjans del s.XIX, el Santa Klaus passà a Anglaterra i posteriorment a França on es va fondre amb Bonhomme Noël, de físic semblant però vestia de blanc i daurats. Ja tenim el nostre Pare Noel.

No devia quedar gaire bé que un senyor que es movia amb trineu tirat per rens vingués de Turquia i es va dir que venia del Pol Nord, de la Lapònia sueca, de la Lapònia noruega o de Groenlàndia. Una altra rucada; des d'un conte de 1849 varen veure que el pobre Santa es devia trobar molt sol (sense menysprear als elfs i altres éssers mitològics que viuen per allà dalt) i va perdre la solteria, casant-te'l amb Goody, abreviatura ianqui de Goodwife (bona esposa).

El 1890, James Edgar, un empresari de Massachusetts, es va vestir de Santa Klaus a les portes dels seus grans magatzems, perquè els nens arrossegessin als pares per veure'l. Es considera l'iniciador que va encendre la metxa d'aquesta gran explosió: el consumisme desfermat nadalenc.

El modern Santa Klaus és obra de l'il·lustrador Haddon Sundblom a qui Coca-Cola el 1931 li va encarregar una imatge amb els colors corporatius de l'empresa i va sortir aquest espantall vestit de vermell. Els defensors de la beguda diuen que no és veritat, que ja existien

imatges de Santa Klaus de vermell abans de 1931. És veritat, hi havia algunes representacions en què vestia de vermell, però moltes més que anava de verd, porpra, blau o marró entre altres. La imatge actual és la que va patrocinar Coca-Cola pels seus interessos.

És un personatge estimat pels infants. Els nens i nenes tenen tendència a imitar a les persones que respecten, siguin ídols del futbol o de la música, voldrien ser com ells. Podria ser que la figura de Santa Claus convidés els infants a l'obesitat? Com a mal menor normalitza el sobrepès de la majoria d'habitants U.S.A., societat a la qual cada vegada ens asseblem més.

**C/CLE
GAUDÍ**

CINEMA CATALÀ TOT L'ANY

**DISSABTE
21/12/2024
18:00 h**

**Centre,
Ateneu Democràtic
i Progressista/
Caldes de Montbui**

ciclegaudi.cat

Estic meravellat amb aquesta marca de begudes perquè fomenta la nostra gastronomia, la coca; poden ser coques salades, com la coca del tros o coques dolces com la de llardons... Ah! Que no és això? No sereu pas dels malpensats que diuen que en els seus orígens fomentava la droga cocaïna i la incloïen a la composició per tenir a la clientela contenta i fidelitzada? No pot ser perquè el nom faria apologia de les drogues i clar, estaria prohibida.

Podríeu pensar que estic en contra d'aquesta beguda i no és així. Sóc d'una generació que en la nostra joventut hem consumit grans quantitats de Coca-Cola. Ara que hi penso no acabo d'entendre perquè en bevíem tanta si havíem d'afegir-hi quantitats considerables de ginebra o rom perquè tingués bon gust.

Acabo de tenir una idea genial, si algú la patenta es podria fer ric. Si els Reis d'Orient són tres, perquè no fem anar al Pare Noel de tres en tres? I si els Reis es diuen Melcior, Gaspar i Baltasar, perquè els tres Pares Noel que representen el que representen no es poden dir "Normal", "Light" i "Zero Azúcar"? ■

Compra la Grossa Dooble del Centre!

TOCA QUE TOCA QUE TOCA

Perquè us toca La Grossa

Perquè us toca La Dooble

Perquè ja hem destinat 300 milions a accions socials

La pots trobar al Café del Centre, a la web i a qualsevol punt de Loteries de Catalunya!

La Grossa amb La Dooble Participacions

Estàs interessada en habitatge cooperatiu?

Vols informar-te del 1r grup d'habitatge que s'està gestant a Caldes de Montbui?

És molt fàcil...

- 1** Envia'ns un correu a info@coobert.coop
- 2** Rebràs informació i convocatòries a les reunions
- 3** Visita la web <https://coobert.coop> o segueix-nos a xarxes [@Coobertcoop](https://twitter.com/Coobertcoop)

El cansament de la tardor

La nostra televisió

Ramon Duran i Comajuncosa
Oïdor del cronista

El cronista ja fa temps que se sent enganyat, traït, decebut i insultat quan veu la programació de TV3, la nostra, la que ens entra al menjador de casa i, a vegades, al dormitori, la mateixa televisió que fou un exemple en la defensa de la llengua, en la col·laboració enorme a que el català entrés a moltes i moltes llars que només havien sentit dir que aquí teníem una altra llengua. Ens diu: «Amb uns presentadors eficaços, voluntariosos i seriosos, a voltes poc preparats per sortir en una cadena de TV amb uns mitjans incerts (molts provenien de les ràdios del país) que, a cada posada en escena (en els telenotícies, per exemple) ens oferien un nou mot sovint com una aclariment sobre la llengua. Un exemple: l'home del temps dels anys vuitanta, Antoni Castejón, va colar-nos conceptes com roïna, marejol, maregassa... Ara, en canvi, tenim tres o quatre homes i dones del temps i un d'ells es fa uns embolics sensacionals amb els pronoms febles. Quaranta anys després.

»Passa com en el cas de les retransmissions esportives, concretament del futbol, espai on el mestre Puyal va introduir conceptes com el de bimba, escapolir-se de l'escomesa, flèking... Als locutors actuals —i no vull dir noms— els ve ben justet de fer-se entendre, sobretot en els directes. Frases mal construïdes, pronoms febles desballestats, falta absoluta de lèxic, castellanismes i barbarismes a dojo, etc. Jo no dic que un locutor d'esportius (que tothom sap que ara, actualment, són els que han tret més mala nota a Periodisme —els segons són els de la premsa del cor—) amb uns estudis universitaris que tenen el dubtós mèrit d'acabar-los amb menys coneixements que quan vas començar-los, hagi de donar una lliçó magistral d'ús de la llengua en cada intervenció, però sí que ha de demostrar domini d'una certa fluïdesa en la seva dicció, i més si es té en compte que molta part de la seva locució serà en directe. Sembla com si no fossin prou conscients del mal que pot fer aun barbarisme, un castellanisme, una frase mal construïda en la retransmissió d'una notícia. Sembla que no tinguin en compte que se'ns posen dins del menjador de casa nostra, que no estan en una taverna entre coneguts, que no saben distingir entre els registres de la llengua col·loquial, l'especialitzada i la de comunicació. De tota manera, no és pas seva tota la culpa: m'agradaria molt de saber —continua el cronista— si en un qualsevol missatge donat que conté un error garrafal de, posem per cas lèxic, quants membres del col·lectiu d'ensenyants de les nostres escoles es posarien les mans al cap davant l'espifiada. I, és clar, ningú no els esmena la plana i els periodistes —amb moltes cometes— se n'aniran a sopar tan tranquils, com si res no hagués passat, fins la pròxima connexió».

Com enyorem en Joaquim Maria Puyal, en Miquel Calçada, en Salvador Alsius... oi mestre Ramon Barnils? ■

La història falsejada

Antoni Font

La història que ens expliquen és només una versió de la història.

Anatoli Fomenko és un matemàtic de gran prestigi, professor a la Universitat Estatal de Moscou, membre de l'Acadèmia de les Ciències de Rússia, guardonat amb el Premi Estatal de la Federació Russa. Fomenko també es dedica a estudiar la història segons procediments estadístics i matemàtics, en lloc de tirar per la via documental, cosa que l'ha portat a plantejar una Nova Cronologia Mundial. Fomenko diu bàsicament que la nostra història comença al voltant de l'any 800, i que tots els fets anteriors són una invenció realitzada entre els segles XV i XVII principalment per l'Església catòlica. Fomenko pren per als seus estudis, entre altres referents, el jesuïta Jean Hardouin(1), Edwin Johnson, Evgeny Morozov, i per increïble que pugui semblar, Isaac Newton.

La manera de recopilar, documentar i narrar els esdeveniments antics, amb el pas dels anys han estat, moltes vegades, modificats per qüestions personals, institucionals o nacionals. L'historiador hauria de tenir el deure de ser objectiu, honest i veraç; però aquest mateix historiador pertany a una pàtria, posseeix uns valors i té conviccions sobre ell i els altres, per la qual cosa per criteri propi o dictat, l'objectivitat i la veracitat es poden torçar. I, més enllà dels historiadors, si ens remuntem més enrere cal pensar que la transmissió cronològica i la preservació dels documents, estaven a càrrec d'uns quants intruïts, generalment monjos copistes, que es podien considerar capacitats, per una o altra raó, podien obviar coses, eliminar fets, no reproduir quelcom en noves còpies, d'acord amb el seu pensament, decidint destruir allò que ells sentien com a perjudicial i incloure o conservar el que estimaven beneficiós i útil, i així anar alterant la història.

Obsessivament s'ha fet desaparèixer parts concretes dels textos, fer una nova redacció que, en força ocasions, cau en incongruències, contrasentits, errors cronològics, duplicacions de personalitat, invenció de personatges, manca de lògica i concordança, a vegades com a conseqüència de la manca de coordinació entre tota la xarxa de censors, i engegats per fer desaparèixer tot rastre de catalanitat. Els manuscrits originals desapareixen i, en canvi es conserven còpies retocades i adulterades i en la majoria de casos discordants entre elles, però "els oficialistes" es neguen a reconèixer-ho.

Segons escriu en Julio Caro Baroja, al seu llibre *Las falsificaciones de la Historia*: "a Espanya, a partir dels primers moments de la Reconquesta, es falsificaren, o almenys adulteraren, documents per acreditar privilegis, drets de propietat, exempcions, etc. Hi ha quantitat de documents apòcrifs o

adulterats". I afirma que "els historiadors catòlics de l'Església espanyola, com Don Vicente de la Fuente, consideraven ja fa temps que el segle XI havia sigut molt abundós en falsificacions de textos de diversa mena".

A Espanya, a partir del segle XVI, amb l'expansió de la impremta i mercès a les lleis censors espanyoles impulsades per la corona, (el 1502, els reis catòlics prohibien la impressió i venda de qualsevol llibre sense una llicència reial expressa)(2). La tergiversació històrica i documental, la desaparició de llibres i manuscrits, el sistemàtic i absolut falsejament dels fets, afecta de ple Catalunya. Això comporta que no quedarà, per exemple, ni una sola crònica d'història d'Amèrica on no s'hagi adulterat i tergiversat la participació catalana en la descoberta.

En Cristòfol Despuig (Tortosa, 1510-1574), en l'obra *Los Col-loquis de la Insigne Ciutat de Tortosa*, escrita vers el 1557, deia dels castellans que "per tal no publicar la glòria dels espanyols que no són castellans, esquilen la veritat, i per fer gloriosa la seua pròpia nació no dubten de escriure mentides. I també que casi tots los historiògrafos castellans estan en lo mateix de voler nomenar a Castella per tota Espanya".

El tema de la censura i manipulació dels llibres d'història i doctrines ve d'antic. Qui ha tingut el poder hi ha ficat cullerada i ha portat l'aigua al seu molí, així s'ha anat assentant allò que en diuen oficial, tant en història, religió i cultura en general, han fet dogma i blasmen els qui gosen ni tant sols qüestionar-ho, ara per ara. Al llarg dels temps s'han elaborat llistes de llibres prohibits i fet del control ideològic de la ciutadania. És evident que la història ha estat retocada i readaptada als interessos del poder, aquí, contra Catalunya, extensa i barroerament per l'*Estado Español*. Per exemple: Francisco de Aldana era valencià al segle XVI (nascut a Nàpols), i tingut encara per valencià al segle XVIII, però al segle XX el fan "*castizamente español como cualquiera de sus antepasados extremeños*" (Jordi Bilbeny).

Avui dia hi ha càmeres, mòbils, les xarxes socials i, tot i així, ens intenten ensarronar; però, a l'antiguitat, creieu que, als qui manaven, els era gaire difícil d'escriure la seva pròpia història? La història de la humanitat en general i, de molts territoris del món en particular, es troba amagada, perquè no se sàpiga la veritat, per controlar, per dominar, per poder, per sotmetre i, en el cas d'Espanya, per apropiarse dels mèrits dels altres i no admetre que històricament, culturalment i amb tot han estat per sota i només s'han valgut de la força. Tot i així, els llibres de text de Catalunya mantenen les

falòrnies, no es qüestionen res ni ofereixen l'alternativa de fer-ho als estudiants. Encara hi ha moltíssima gent a la qual li costa creure que la història de Catalunya ha estat manipulada a mans plenes, especialment a base de reescriure llibres, tergiversant els textos. ■

(1). Al segle XVII, ja mantingué que llevat d'Homer i Heròdot entre els grecs, i Ciceró, les *Sàtires* d'Horaci, les *Geòrgiques* de Virgili i la *Història Natural* de Plini entre els llatins, tota la resta d'obres de la literatura clàssica eren falsificacions realitzades per frares del segle XIII.

(2). Aquesta normativa es mantingué fins a l'arribada de Felip II de Castella al tron, el qual augmentà les mesures de control i elevà les multes econòmiques a pena de mort i pèrdua de tots els béns, com a càstig per als qui imprimessin o venguessin cap llibre prohibit.

Fins a quin punt arriba la catalanofòbia: el 2012 els editors castellans van retirar la referència a la rosa i la senyera a l'edició en castellà en "La nova aventura de Geronimo Stilton" canviant el títol "El llibre i la rosa", en català, per "El día del libro", en castellà.

(Algunes dades referides procedeixen de INH)

Relats

Liudmila Liutsko

L A DIRECCIÓ DE LA VIDA

Un alumne pregunta el mestre:

-I com és que uns tenen una vida molt tranquil·la i no els passa res, i els altres tenen la vida molt difícil i han d'esforçar-se molt en ella?

El mestre va agafar una fusta plana i una pilota petita i li va dir:

-Observa ben atentament.

I va col·locar la pilota sobre la fusta, posada en la posició horitzontal sobre una superfície plana. I va preguntar a l'alumne:

-Què està passant ara amb la pilota?

-No es mou, està quieta... –va respondre l'alumne.

-Si, aquesta té la vida tranquil·la, del repòs... I ara què li passa? –el mestre va aixecar la fusta i la pilota rodava cap avall, accelerant cada cop més...

-Està caient cap a baix... –deia l'alumne.

-I per tal que vagi amunt, que li faltaria a la pilota? –feia un pregunta més el mestre.

-Necessitaria una energia o esforços complementaris... –va concloure l'alumne.

-Doncs, amb la nostra vida passa el mateix...

NO CREURE SENSE VEURE O NO APRENDRE DE LES EXPERIÈNCIES DELS ALTRES

Un peix no creia que existien els taurons al mar.

I discutia amb el tothom:

-No existeixen, jo no n'he vist mai cap, no m'ho crec!

Fins que un dia se'n va trobar un cara a cara, però ja era massa tard per creure!

QUI ÉS EL MÉS FORT: EL VENT O EL SOL?

El vent va dir al sol:

-Jo sóc més fort que tu! Jo puc bufar tan fort, que trauré l'abric d'aquest home que està caminant allà baix, a la terra... –i va començar bufar.

I com més bufava la vent, més fort s'aguantava l'home l'abric seu, de fred que sentia. El vent va deixar de fer-ho, rendint-se.

Amb el vent, els núvols van desaparèixer, va sortir el sol, escalfant amb els seus rajos càlids tota la terra. I l'home, de calor, es va treure l'abric ell mateix...

Relats

L'hereu

© Manel Aljama
(novembre 2024)

manel.aljama@gmail.com

Escriptor, editor i podcaster:

www.manelaljama.cat

Podcast Sons de Prop a La Veu
de Montcada i Reixac:

<https://laveu.cat/podcast/sons-de-prop/sons-de-prop/>

Canal Youtube: [https://](https://www.youtube.com/channel/UCLKQhsT5Sprwi670RDaGJzw)

www.youtube.com/channel/UCLKQhsT5Sprwi670RDaGJzw

© Imatge generada amb
[Lexicart](#)

EL RETRET sortia del més pregon de la seva ànima. Cada diumenge al matí i, també, algun dissabte, aquell home revivia el malson.

—Ets un viciós, un maleït cràpula com diu el mossèn i un mal fill! Et desheretaré..., i tant que et desheretaré! Et quedaràs sense res de res!- Eren les paraules que sovint deia el pare al Xavier quan no s'havia llevat a fer les seves tasques al mas perquè havia anat de farra a Girona i havia tornat tot just quan el cel clarejava.

Des de baix se sentia la feble veu de la mare que defensava el dret a descansar del fillet. Llavors, el pare canviava el sentit dels retrets.

— Tu els has amanyagat i afeblit consentint-los en tot! Jo a la seva edat, a aquestes hores ja havia acabat la feina! I de dones no en vaig saber res fins que em vaig casar amb tu!

— Sí, sí..., això ja ho sé!— responia en veu molt baixa la pobra senyora.

— A la ciutat no s'aprèn res de bo! —era el darrer bram que aquell home feia mentre baixava l'escala i sortia fora amb un fort cop de porta.

Els caps de setmana del Xavier duraven ben bé fins al dimarts. El dissabte se n'anava a Girona amb un únic objectiu: passar-s'ho bé, perquè segons havia après, «el treball no havia estat fet per a ell, sinó pels esclaus i ell, no ho era pas un esclau». Procurava de tornar el diumenge de matinada, però la ressaca era de campionat. Si diumenge li costava llevar-se d'hora, el dimarts, també.

L'Abel, el germà gran, ja feia molta estona que conduïa el tractor nou, encara per pagar. El mas Guimbau era prou gran per a donar feina a una mitja dotzena de persones, però a finals dels cinquanta del segle XX la cosa havia començat a anar malament i molts dels jornalers abandonaven el camp per una feina més ben pagada i un pis als afores de les ciutats. L'Abel també en tenia ganes d'anar de gresca i de dones, també, però era l'hereu i havia estat educat «ben dret». El tractor nou...

—Amb el que paguem pel tractor no podem tenir tants treballadors!— es queixava el progenitor.

Tal com li va dir el venedor quan van comprar el «modern tractor»: «Amb aquest tractor s'estalviarà sous, vostè! Ja ho veurà!»

Els records tornen al present. El Xavier, ara, seu en una còmoda i barroca butaca de la sala d'espera de la notaria Llorens de Girona. Els tons marrons i ocres dominen l'estança. La resta del mobiliari fa que sembli un petit palau de principis de segle. Se'l veu tranquil.

Arriba l'Abel. Se saluden de manera mecànica, amb fredor. Apareix una secretària vestida amb un conjunt jaqueta de rigorós blau marí i els anuncia:

—El notari està a punt d'arribar. Si són tan amables de passar al seu despatx— els diu mentre gira sobre els seus talons i els mena cap al lloc indicat.

Els germans entren al despatx i seuen en les dues úniques butaques lliures davant de la taula del notari. La secretària surt i tanca la porta. No se sent

ni mitja paraula, ni es miren. El silenci es trenca pel monòton tic-tac d'un petit carilló de fusta que hi ha a sobre d'una llibreria que es veu molt luxosa.

Entra el notari i saluda. Els germans tornen la salutació mentre s'aixequen; i ell se'ls mira per sobre de les ulleres de llegir. Encaixen i l'home es dirigeix cap a la seva cadira de direcció. Duu a la mà un sobre de color rosa pàl·lid. Seu i amb parsimònia extreu del sobre el document.

—Abans de començar la lectura, els he d'advertir que el testament és una traducció i transcripció d'un «testamento olográfico» escrit en català que el seu difunt pare ens va lliurar l'any passat. Si s'estimen més que els llegeixi aquest...?— pregunta el notari que és d'origen català i sempre que pot, intenta fer servir la llengua materna. El pare havia estat un agosarat escrivint les seves darreres voluntats en llengua vernaclea.

Tant el Xavier com l'Abel fan que sí amb el cap. El notari comença la lectura:

«Abel, ets l'hereu, un hereu com cal i també ets el fill meu més assenyat i estimat. Et deixo el mas i totes les terres de conreu que li pertanyen. Fan bona collita, tot i que la construcció ja saps que necessita arranjar una mica la teulada, modernitzar el galliner i qui sap si algun dia, et cases i necessites comprar un altre tractor. Tot això és ara teu, fill meu. Fes-lo més gran.

I pel que fa a tu, Xavier, que no has fet cap estalvi perquè t'ho has deixat tot en vi, donotes i timbes de joc, que mai no has ajudat el teu germà gran, l'hereu, en tot el que necessitava i, per tant, no has estat mai un bon fill no et vull deixar res de res. Però el senyor notari em diu que segons la llei vigent no puc deixar-te com jo voldria i t'he d'atorgar alguna cosa. Doncs et deixo el que mereixes, les terres del sorral que hi ha a tocar de la platja, a Fanals de Munt ben lluny de les terres fèrtils i productives del Mas Guimbau. A veure si

ets capaç de plantar alguna cosa! Que t'aprofitin, fill. I ja faig molt en anomenar-te fill meu.»

I el notari acaba la lectura amb el formulisme legal en castellà: «Dado en Gerona, ante mi, el notario de la ilustre notaría..., el veinte de Octubre de 1959».

—Els queda algun dubte? Necessiten alguna cosa més?— pregunta el fedatari.

Els germans es miren. No hi ha hagut cap sorpresa en la lectura de les últimes voluntats del seu pare. El notari els recorda que caldria actualitzar les escriptures i la titularitat de les assegurances i altres documents del mas, dirigint-se a l'Abel, «quan tingui tot preparat enviaré un avís per firmar-lo tot».

El Xavier ja tenia la mà al pom de la porta quan el notari afegeix:

—M'oblidava de dir-vos, en especial al Xavier, que «Fanals de Munt» es diu ara «Playa de Aro» amb el recent canvi legal d'enguany.

A la porta, els germans es van acomiadar amb la mateixa fredor de la sala d'espera. L'hereu tomba seriós i capcot cap a l'estació d'autobusos, mentre que el Xavier se'l mira amb una rialla mefistofèlica. Treu la clau del seu Seat 1400. Sota el braç du un exemplar del diari La Vanguardia on es pot llegir el titular següent: **«GRAN OPORTUNIDAD PARA EL TURISMO EN LA COSTA BRAVA».** ■

CARRETERES SECUNDÀRIES

Neus Bonet i Sala
Blog: elplumierdenenuse.wordpress.com

Havia ja fosquejat quan corria encara pels carrerons del call jueu de Toledo cap al cotxe. Amb 22 anys i acabada de sortir de la Universitat, havia començat a treballar com a redactora en una revista d'Història. El reportatge es tractava sobre el call jueu i les seves llegendes, com la del pou "Amargo" i l'antiga sinagoga, Santa María la Blanca. Se'm va allargar l'entrevista amb l'historiador de la ciutat. L'endemà havia d'estar en la redacció a primera hora del matí i tenia 400 quilòmetres per davant i una tartana com a cotxe que m'havien prestat per al viatge. Així que em vaig disposar a conduir d'una tirada.

Pensant en la llegenda del pou, em vaig despistar i em vaig desviar sense voler per una carretera secundària. En aquells temps, en els quals no existien encara ni els GPS, ni els mòbils, vaig acabar perduda en l'estepa madrilenya. Sola, amb una càmera de fotos, els apunts i un cotxe vell. Ja era passada mitjanit, així que vaig preferir buscar algun lloc per a dormir per aquella zona. Després de mitja hora conduint i no trobar ni una sola hisenda pels voltants, vaig veure una llum feble en l'horitzó. Semblava una pensió enmig del no-res. Vaig parar el cotxe i vaig entrar. Abans d'haver de dormir en el cotxe en ple hivern, amb temperatures a sota zero, dormiria on fora.

Quan vaig entrar en aquell antre, per no dir una altra cosa, em vaig quedar gelada. Només es veien ulls de vidre a les parets, els dels caps i els cossos dissecats. El propietari havia de ser taxidermista, com el de la pel·lícula de "Psicosi". Al fons, en una tauleta, dos homes amb cara de pocs amics, amb vestits d'anar a caçar i una dona de rostre lúgubre, amb vestit negre i trossa canosa mal feta. Estaven bevent i parlant entre ells. En veure'm, van callar de cop. Vaig desconfiar una mica notant com m'examinaven de dalt a baix. Però ja estava dins, i no sé si va ser, per vergonya o per orgull, que vaig decidir anar directament cap a la taula a preguntar si tenien una habitació per a pernoctar.

La dona m'observava incrèdula, i els dos homes es van mirar de reüll mútuament i van afirmar amb el cap que tenien un lloc on passar la nit.

Poc després de concretar el preu, em van dir que havíem d'anar amb el cotxe fins al lloc... però, no era allí? Sense fer preguntes, vaig pujar amb ells al cotxe. Just aquella nit hi havia lluna nova, és a dir, llum nul·la. Serpentejarem per carreteres de terra durant uns cinc minuts, els quals em van semblar una eternitat. Fins que vam parar en un pujol. Hi havia un parell de cabanyes velles amb un pou al costat. Ja no podia fer marxa enrere, encara que el temor que sentia per quedar-me allí sola, o amb aquella gent, era gran.

Em vaig aferrar a la meva càmera de fotos, ja que sempre la podria usar com a martell i sortir corrent, però no va anar així. Ens endinsàrem en una de les cabanyes. En aquell moment, m'hauria agradat quedar-me a l'altra casa, entre aquells ulls de vidre mirant-me fixament. Hi havia un llarg passadís amb portes ambdós costats. Vam passar per davant de tres portes i en arribar a la quarta, l'home més vell la va obrir i va dir:

Aquest serà el teu dormitori aquesta nit. Fins demà.

Els dos van marxar per on havíem vingut i van desaparèixer dins la foscor.

El dormitori, per dir-ho així, era un lloc fosc, il·luminat solament per una trista bombeta penjada en el centre de l'habitació, un llit amb llençols groguencs i una finestra petita sense cap cortina que donava just enfront del cotxe i al pou. Aquell pou em donava mala espina. Estava aterrida. Veia ombres a l'exterior – o això em semblava-, càntics llunyans de lúgubres veus procedents del fons de la terra. Em va fer l'efecte que algú em vigilava. Per un instant em va semblar notar una respiració darrere del clatell quan vaig voler inspeccionar la zona amb la meva càmera-martell en mà.

Era la meva ment o era real tot allò que sentia? El que pot fer l'intel·lecte en situacions com aquestes, de solitud, en un lloc desconegut.

Vaig ser incapaç de sortir de l'habitació en tota la nit i encara menys dormir en aquell llit. Vaig voler tancar la porta, però no tenia pany, així que vaig haver de recolzar-me contra ella, bloquejant el pas a qualsevol persona aliena. Em vaig quedar tota la nit ajupida en el terra, amb els ulls oberts com taronges, fins que va començar el dia. No vaig esperar que vinguessin a recollir-me. Amb els primers raigs de llum, vaig sortir d'aquell lloc i vaig córrer cap el cotxe, com una boja, mirant de reüll aquell pou tètric ple de cadàvers i aigua –o això em semblava a mi-. Vaig conduir fins a la vella hisenda. Vaig deixar els diners a l'entrada, perquè no volia quedar-me ni un segon més en aquell lloc. La tartana es va convertir en un Ferrari per aquelles carreteres secundàries. Vaig buscar la carretera principal, i el malson va desaparèixer darrere de la polseguera.

Anys més tard, vaig tornar a aquell lloc, aquesta vegada amb companyia. No hi havia indicis de cap hisenda, ni cabanyes en el pujol, ni pou, ni tan sols ruïnes.

Va ser realment la meva ment la que em va trair o només va ser un somni? El que, si sé, és que després de tots aquests anys, hi ha fins i tot vegades que, enmig de la nit, em desperto sobresaltada i amb molta angoixa. Terrors nocturns d'aquella nit mal viscuda. ■

Relats

AMOR, AMOR

Olga Garcia Beneyte

AMOR, AMOR
ESCENA IV

*Júlia i Martina a la
cuina. Espaiosa i ben
il·luminada.*

JÚLIA. Què fas, Martina? Ja estàs enfeïnada?

MARTINA. Home, ahir a la nit, entre una cosa i l'altra i el que va passar després ens vam deixar els plats per fregar...

JÚLIA. Va vinga, que t'ajudo i fem l'esmorzar. Em moro de fam, tu no?

MARTINA. Jo vull fer dieta. Potser no esmorzo res.

JÚLIA. Dieta? I això per què?

MARTINA. Vull estar prima, com tu.

JÚLIA. Nena, el Ferran t'estima tal com ets, li agrades així, amb les teves corbes i aquests pits que el fan tornar boig.

MARTINA. Em fas posar vermella. Jo crec que li agrades més tu, amb aquestes cames llargues que no s'acaben mai i amb aquesta cintureta de vespa.

JÚLIA. Martina, jo mai no t'he donat les gràcies...

MARTINA. Les gràcies, au, au, no diguis bajanades.

JÚLIA. És que m'imagino que per a tu ha estat difícil acceptar aquesta situació.

MARTINA. És cert, però no m'has d'agrair res, al contrari, tu sempre has estat molt curosa i respectuosa amb mi. Bé, no tota l'estona, ja saps, quan et poses marraneta sembla que ja no em respectes gens...

JÚLIA. (Rient i agafant la Martina per la cintura) Ai, mi-te-la ella, però si tu ets molt més llançada que jo!

MARTINA. Des que vius aquí que m'he transformat. No sé com explicar-ho. Que vaja, que tot el dia tinc ganes... sobretot de tu.

JÚLIA. Ah, sí? Els primers dies et vas resistir molt, em pensava que això del trio no anava amb tu, però ara et trobo molt més còmoda.

MARTINA. Sí, quan m'ho va proposar el Ferran em va semblar inacceptable. Però volia salvar el nostre matrimoni tant sí com no. Per això hi vaig consentir, però ara...

JÚLIA. (Atraient la Martina i abraçant-la mentre li retira uns cabells de la cara) Ara què?

MARTINA. Doncs... No sé si dir-t'ho. És que és una mica xocant i no sé què en pensaràs, de mi.

JÚLIA. Digues dona.

MARTINA. Que ara em sobra el Ferran. Me l'estimo, crec... Però t'estimo més a tu.

JÚLIA. (Rient a cor que vols) Martina! A mi em passa el mateix!

MARTINA. De debò?

JÚLIA. (Abaixant la veu) T'estimo Martina, estic enamorada de tu, però no del Ferran, mai no ho he estat. Amb el Ferran és només sexe –em penso

que per a ell també-, i tampoc és tan bo com això.

MARTINA. És veritat això que dius?

JÚLIA. Cent cinquanta per cent veritat.

MARTINA. Ahir a la nit no ho semblava, com l'agafaves i te'l menjaves...

JÚLIA. Volia excitar-te.

MARTINA. I ara què farem?

JÚLIA. Et divorcies i et cases amb mi. I el Ferran que marxi de casa, sap greu, però el nostre amor s'ho val, no creus? Abans de tot, et vols casar amb mi?

FERRAN. (Entra tot cofoi, rient, fent-se el milhomes i es col·loca entre les dues dones.) Com estan les meves putetes.

MARTINA. Bé. Que bé que ja t'hagis llevat.

JÚLIA. (Mira de reüll la Martina assentint lleugerament amb el cap) Volem parlar amb tu. ■

Per superar els nous reptes necessitem créixer i enfortir-nos com a societat civil, i per això també volem comptar amb tu. Segur que al teu entorn hi ha algú que podria ser el futur soci de l'entitat. Ajuda'ns a trobar-lo! Tu i el teu convidat rebreu de regal els llibres de Jordi Cuixart i l'últim Premi Sant Jordi.

COPIA EL TEU ENLLAÇ:

https://www.omnium.cat/ca/fes-te-soci-porta-un-soci/?aps_id=66694

**ENVIA'L A TOTHOM
QUE VULGUIS CONVIDAR
A FER-SE SOCI D'ÒMNIUM**

MÉS INFORMACIÓ

Per deixar de rebre les nostres comunicacions, fes clic [aquí](#). Pots oposar-te al tractament de les teves dades a través de correu electrònic a [dades@omnium.cat](#) o bé a Omnimium Cultural, carrer Diputació, 276, 08009 de Barcelona. Si vols més informació, pots consultar la nostra [Política de Privacitat](#) i la nostra [Política de Cookies](#).

Exposició i fira d'art

Col·lectiva d'ARTSgrup d'HIVERN i NADAL 2024

pintura • gravat • cràmica •
escultura • fotografia

**Mercat
d'art**

del 6 al 8 de
desembre
d'11.00h a 13.30h i de
17.00h a 20.00h

Ferran Fontanals

Margarita Muñoz

Antoni Font

Nuria Vilanova

Montserrat Boada

Nuria Rabaneda

José Gómez

Victòria Salvatierra

David Bassa Gascón

Elena Blaise

Xavier Mallol

Laia Serra

Jaume González Bosch

Joan Montsalvatge

Fanny Lafarga Bosch

Josep Maria Viaplana

Isabel Sosa

Esther Tenedor

Joan Busquets

Agustín Ureña

Sergi López

Aurora Nerín

Mohammed El Raïs

Toni Gutiérrez (Guti)

Inna Fernández

Quim Dasquens

Vicenç Màlaga

Roser Arcarons

Inauguració

divendres 29 de novembre de 2024, a les 18:30 h.

**Espai d'Art
Casino**

• CALDES DE MONTBUI •

ROMANDRÀ OBERTA:

Del 30 de novembre
de 2024 al

12 de gener de 2025

horari:

DISSABTES DE 18 A 20 H

DIUMENGE DE 12 A 14 H I DE 18 A 20 H

Casino de Caldes

Herbolari Dioscòrides

El vesc

Dídac Garcia
Herbolari Dioscòrides

Penjar vesc a la porta principal de les llars durant el Solstici d'hivern atrapa les males vibracions. S'ha de mantenir durant tot l'any i cremar-lo després de reposar-ne un de nou, per alliberar i purificar la llar de totes les males energies acumulades durant l'any. Segons una tradició nòrdica, fer-se un petó sota una branca de vesc porta bona sort i fortuna en la relació de la parella.

El *Viscum album*, anomenat comunament vesc blanc, lliga o visco, pertany a la família de les santalàcies; és una planta perenne amb baies blanques. El vesc és una planta semiparàsita (absorbeix l'aigua i els nutrients de l'arbre on s'allotja) creix als troncs i branques d'arbres com roures, pins, oms, pomeres assilvestrades... L'espècie europea, coneguda com a *Viscum album*, es presenta com un arbust de color verd intens, adornat amb flors grogues i fruits rodons, petits de color blanquinós.

El vesc és un estimulant immunològic. És antioxidant, antibacterià i antiviral. També es pot utilitzar per enfortir el sistema immunològic després d'una operació.

El vesc s'ha utilitzat durant segles en la medicina tradicional per tractar diverses afeccions, com convulsions, mals de cap i símptomes de la menopausa. Actualment en diferents parts s'investiguen les propietats del vesc com a remei contra el càncer. L'Institut Nacional del Càncer agrupa i reconeix diferents estudis en el tractament amb injeccions subcutànies d'extracte de vesc, per combatre determinats tipus de càncer a causa de la seva acció citostàtica o antitumoral, a més d'ajudar a pal·liar els efectes de la quimioteràpia i la radioteràpia. Els extractes de vesc que s'administren mitjançant injecció es venen com a medicaments amb recepta mèdica. La planta, i és clar les seves baies, és tòxica. Menjar qualsevol part de planta o beure te elaborat provoca intoxicació, fins i tot greu. Cal buscar sempre les quantitats i concentracions adequades en elaborar els remeis. Usar els extractes que es comercialitzen pot ser més segur, en el moment de calcular les quantitats, que directament de les plantes.

Ús tòpic del vesc:

* Alleujar els dolors de ciàtica. Aplicar a la zona afectada una compresa feta amb una solució macerada durant una nit d'una cullerada de vesc en pols en un got d'aigua bullint.

* Si es deixen macerar a la nevera les fulles de vesc ficades en un flascó amb alcohol de farmàcia, a parts iguals i durant dues setmanes, la solució resultant és un gran alleujament contra les cames cansades o les zones amb problemes circulatoris.

* Les baies de vesc, triturades i barrejades amb suc de llimona en proporcions iguals, resulten una solució molt bona contra afeccions de la pell, com grans i mussols.

* En alguns casos, el mal de ronyons i els càlculs renals poden ser alleujats amb una infusió de baies i fulles de vesc. Aplicada en compreses a la zona afectada, la infusió de vesc ajudarà a calmar les molèsties i a expulsar els càlculs.

* Les fulles macerades durant unes 12 hores en aigua,

fins que la barreja adquireixi una textura una mica espessa, són un remei molt efectiu per als peus cansats o adolorits. Només cal deixar-los reposar a la barreja, la qual es pot diluir en més aigua en un cubell, durant aproximadament 15 o 30 minuts.

* Pels seus efectes vasodilatadors i antiinflamatoris, s'usa per desinflamar les hemorroides i les varices.

* S'usa també en tractaments per a processos reumàtics, esclerosi múltiple, artrosi i altres malalties de tipus degeneratiu, ja que té fortes propietats immunomoduladores i antireumàtiques. ■

Herbolari DIOSCÓRIDES

Ainhoa Rodríguez Roig
Diego García Rodríguez

Naturòpata - Herborista - Teràpies Marines - Orinoteràpia
Alimentació Ecològica
Cosmètica Natural - Medicina Ortomolecular

C/ de Lleida, 49
08140 Caldes de Montbui

Tels. 93 865 41 38

678 474 329

A/e. ainhoa.garcia@gmail.com

herdioscorides@gmail.com

Diego Garcia Rodriguez
Herbolario Dioscórides

Curiositats Nadal i el solstici d'hivern. Religiositat i espiritualitat.

Antoni Font

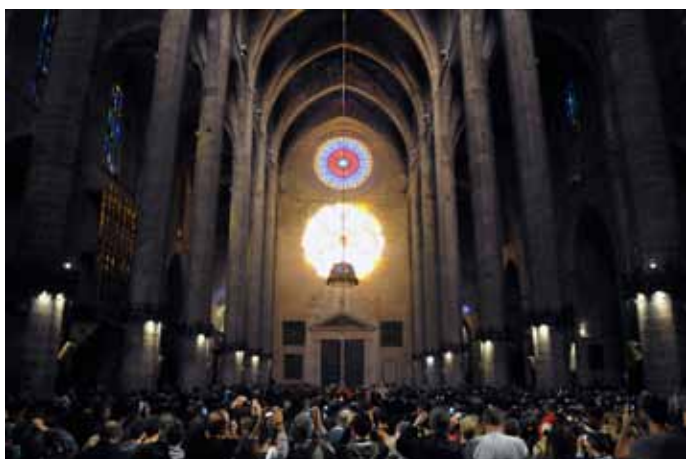
El Nadal és la festivitat cristiana que commemora el naixement de Jesucrist, se celebra el 25 de desembre segons el calendari gregorià, però eren diverses les festivitats que tenien lloc a finals de desembre.

El solstici —el 21 de desembre a l'hemisferi nord— és el dia amb el període de llum diürna més curt i la nit més llarga de l'any. Diferents cultures han celebrat el solstici d'hivern des d'abans. Astrològicament aquesta nit del solstici d'hivern hom creu que és la més estelada del l'any perquè tots els estels surten i llueixen amb el seu màxim esplendor. Diversos pobles europeus i arreu del món celebraven aquesta festa.

Hi ha moltes celebracions antigues a les cultures perses, a mesopotàmia, egípcies, jueves, romanes i també iberes, celtes, nòrdiques, majoritàriament vinculades al solstici d'hivern de l'hemisferi nord. Els Evangelis consideren que Jesús de Natzaret va néixer en un pessebre de Betlem, i que la seva arribada va ser anunciada per un àngel, no obstant això, no especifiquen el dia exacte del naixement. Segons estudis astrològics i interpretacions, els Evangelis es contradiuen en assenyalar el 25 de desembre com a data en la que Jesús va néixer en un moment en què els pastors tenien ramats a l'aire lliure, una cosa impossible a l'hivern i en una regió com Palestina; sembla poc probable que Jesucrist nasqués al desembre, ni tan sols a l'estació hivernal.

Per allà l'any 335, l'emperador Constantí, el primer a legalitzar el cristianisme a l'Imperi Romà, va establir, amb el suport del pontífex Juli I, el 25 de desembre per a la commemoració del naixement de Jesús, probablement amb la intenció de superposar les pràctiques cristianes a altres de més antigues. El 25 de desembre ja era una data de celebració per als romans. Festejaven el Sol *Invictus*, un culte a la divinitat solar associat al naixement d'Apol·lo, déu del Sol. Però quan van adoptar el Cristianisme, van declarar el culte al déu del Sol com una celebració pagana. Igual van fer amb les Saturnals, que transcorrien entre el 17 i el 23 de desembre coincidint amb el solstici d'hivern, el període quan el Sol surt més tard i es pon més aviat, en què s'adorava el déu Saturn, i se celebraven unes festes en honor seu. Les labors

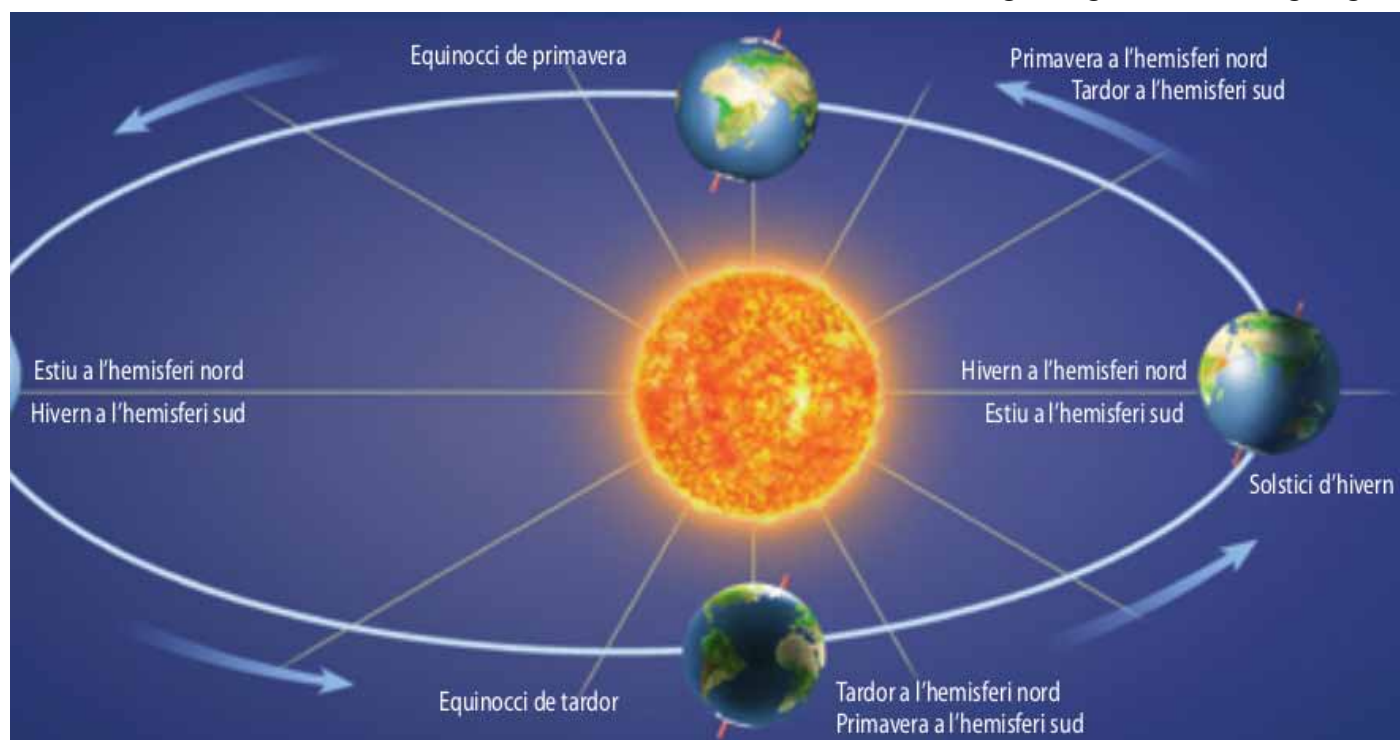

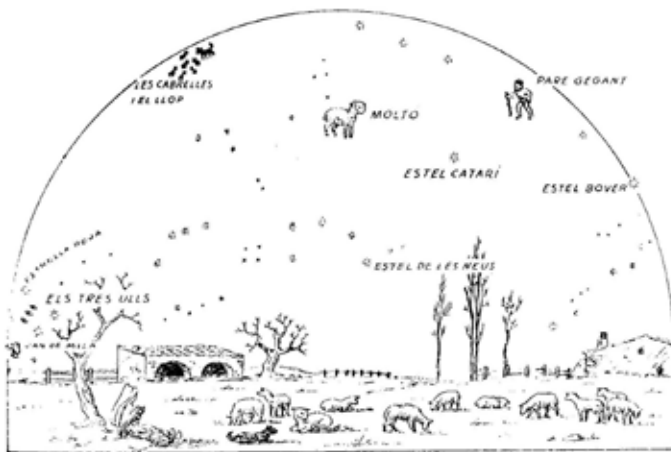
agrícoles finalitzaven a aquesta època i els pagesos i els esclaus podien permetre's ajornar el treball diari. Durant aquestes festes, que es perllongaven durant set dies, els romans visitaven els seus familiars i amics, intercanviaven regals i celebraven grans banquets públics. Els esclaus gaudien d'una gran permissivitat; podien vestir la roba dels seus senyors i ser atesos per aquests i sense rebre cap càstig.

El solstici d'hivern és el moment en què el Sol està directament sobre el Tròpic de Capricorn. A l'hemisferi nord comença l'hivern i a l'hemisferi sud la primavera

dóna pas a l'estiu. Al solstici d'hivern després de dies curts i nits llargues, la Terra canvia d'eix i l'hemisferi nord torna a inclinar-se cap al sol. És com el renaixement del Sol perquè les hores de llum s'allarguen i les hores de foscor s'escurcen.

Moltes cultures arreu del món celebren festes al voltant del solstici d'hivern. El foc i la llum són símbols tradicionals de les celebracions a la nit més llarga de l'any. Sens dubte els humans haurien observat el solstici d'hivern ja al període Neolític, al voltant del 10.000 o fins i tot abans de la nostra era. Monuments neolítics com els de Stonehenge (Regne Unit), Newgrange a

Visió de la volta del cel estelat devers migjorn en temps de tardor i d'hivern, segons els pastors.

Irlanda i Maeshowe a Escòcia estan alineats amb l'albada al solstici d'hivern.

Els antics nòrdics d'Escandinàvia celebraven *Yule* des del solstici d'hivern fins al gener. *Dong Zhi*, és la celebració xinesa del solstici d'hivern. Al Japó, *Toji*, la gent encén fogueres per animar el retorn del sol. *Shab-e Yalda* (Nit del Naixement) és el festival iranià que marca la nit més llarga de l'any. La celebració sorgeix d'antigues tradicions i costums zoroàstrics destinats a protegir les persones dels esperits malignes. Durant *Shab-e Yalda*, celebren el triomf del déu sol Mitra sobre la foscor. (Hi ha moltes similituds entre Mitra i Jesús). Els *Zuni* de l'oest de Nou Mèxic marquen el solstici d'hivern amb una dansa cerimonial anomenada *Shalako*. Els Hopi del nord d'Arizona celebren el solstici d'hivern amb un ritual similar als Zuni. L'Imperi Inca va retre homenatge al déu sol Inti en una celebració del solstici d'hivern anomenada *Inti Raymi*. Al Perú, com a la resta de l'hemisferi sud, el solstici d'hivern té lloc al juny.

En certa mesura totes les religions, però especialment el cristianisme, han adaptat les seves doctrines als ritus i creences antigues (que denominen despectivament paganes), basades principalment en la Natura i els astres celestes, per fidelitzar els seus seguidors.

En la història i llegendes, de totes les civilitzacions, hi ha quelcom que va "baixar" del cel; d'una punta a l'altra del Planeta, des de l'antigor sempre hem mirat enlaire. Avui com ahir possiblement continuem sense entendre gaire cosa, però continuem buscant-hi explicacions segons el que coneixem en cada època. De boca de pagesos, pastors, mariners, astrònoms i astròlegs ens han arribat noms i maneres d'anomenar als planetes, els estels, les constel·lacions.. De fonts escrites, nosaltres tenim sobretot Joan Amades, al llibre *Astronomia i meteorologia populars* i el seu *Costumari*. Hi ha qui diu que Nadal podria venir de "nat de dalt", "haver nascut de dalt", nascut del Pare Celestial (Ev. Sant Joan 3:1 - final). Sobretot en els pobles muntanyencs, en la nit de Nadal, diada que celebra el naixement de Jesucrist, era tradició que de camí cap a les esglésies per assistir la missa del gall, s'expliqués a la jovenalla els noms i les tradicions de cada estel. Hom creu que la nit de Nadal es deturen tots els estels i que s'atura el rellotge estel·lar per tal que els mags i astròlegs puguin llegir ben bé el que diuen els estels i els astres celestials i treure'n llurs pronòstics i averanys. Es creia que així que minvava la claror del Sol, sortia l'Estel de Nadal, el qual anunciava una bona anyada venidora, i altres pronòstics favorables. Aquest estel no surt en cap altre moment de l'any i és conegut també amb el nom de l'Estel Catarí. Al punt de mitja nit de la diada de Nadal, el dia 24, apareix l'Estel Catarí que només surt fins el dia de Sant Silvestre al cap d'Any. Hi ha qui parla d'un altre estel catarí anomenat també el "Gener", el "Giner" o "Estrella de Nadal" que surt anualment al punt de la mitja nit de Nadal i deixa de sortir la nit dels Mags, el 6 de Gener. (Els Mags d'Orient que eren astròlegs i cabalistes, però les autoritats culturals i religioses oficials ens han fet creure que eren Reis).

La tradició ens explica la creença molt estesa que, quan neix un infant, surt al cel un estel que és el seu, el qual viu amb ell i desapareix quan ell mor.

L'Estel Catarí surt anualment però cada any ho fa en un lloc diferent del cel. El curs d'aquest estel és molt extraordinari i irregular. Localitzar-lo és difícil; veure'l, impossible si hom no té el cor net.

Encara hi ha pobles dels Pirineus i de la Mediterrània que han conservat el costum de mirar les constel·lacions del cel, tot cercant l'Estel Catarí, mentre caminen cap a la missa del gall a les dotze de la nit del 24 de Desembre, la nit de Nadal. Segons el meu amic Jordi

Salat, la tradició de l'Estel Catarí es podria afegir a les ja populars tradicions que se celebren com és el cas del Pessebre, el Tió, l'Arbre i el Pare Noël, ja que totes formen part d'una mateixa tradició cultural, en Jordi acaba un interessant article, titulat "L'Estel Catarí", tot dient: "Amb el desig que tots aquells qui per Nadal, tot observant els astres del cel estelat, descobreixin l'Estel Catarí i el seu iniciàtic, místic i misteriós llenguatge, siguin molt feliços fent el camí dels camins, el camí de confiança, el veritable camí", desitjos als quals jo m'afegeixo. ■

DODECAEDRE PODCAST

«Colón, Colombo,
Colom: Identitat,
pensament i
política»

<https://vernaclistes.blogspot.com/2024/08/conferencia-colombo-colon-colom.html>

ELS PLATS OBLIDATS

Joan Dalmau Pratsevall

Eren els anys 60. En un bloc d'espiral amb ratlles quadriculades, a la meua època d'aprenent, apuntava els plats dels menús del dia i la seva elaboració. Plats senzills i fets amb molta cura, guardant l'essència de la recepta.

- El 31 d'agost de 1961, els plats del menú eren:

- *Arroz a la milanese*: és fet amb un sofregit de ceba i tomàquet, salsitxes i daus de carn magre;

es cou com si fos un arròs a la cassola, i al final s'hi espolsa una mica de parmesà.

- *Salteado de ternera al curry*: és un estofat de vedella; al final s'hi afegeix el curry, prèviament desfet amb una mica d'aigua.

- *Potaje canario*: porta mongetes vermelles, papaia, pastanaga, un os de vedella o de porc, i s'hi poden afegir altres verdures; es posa tot junt a bullir fins que tot estigui cuit.

- *Delicias de mero a la bella molinera*: filets de mero a la *meunière* i, de guarnició patates *misto* i xampinyons.

-El 2 de setembre:

- *Huevos cocôte ópera*: fets en terrines i cuits al bany maria, amb salsa holandesa i espàrrecs.

- *Calamares a la alicantina*: es tallen els calamars a rodanxes, se saltegen a foc viu i es reserven; es talla la ceba a «mitja lionesa», se sofregeix i s'hi afegeix tomàquet i pebrot; després s'afegeixen els calamars.

- *Carbonara flamanda*: bistecs de vedella enfarinats i fregits i reservar; sofregit de ceba abundant, tallada a «lionesa»; un cop cuita, s'hi afegeix la carn i una cervesa, que es deixa evaporar, i es cobreix amb brou; xup-xup fins que la carn estigui tova.

- *Tortilla lionesa*: és una truita amb ceba.

El primer banquet que vaig fer quan ja era cap de cuina. El menú va ser: Truita a la Navarra, i Rodó de vedella amb llenegues. El segon: Supremes de llobarro al fonoll, flamejades i Filet a la *broixe* amb salsa de tòfones.

Plats que van marcar una època en què l'economia jugava el seu paper. Rics i pobres tenien possibilitats diferents, també en el camp de l'alimentació. Les persones amb més recursos, com la burgesia, buscaven en hotels i restaurants aquells plats que donaven prestigi i, possiblement, l'admiració o l'enveja dels altres. Es donaven situacions còmiques o tristes, com la de demanar un Vega Sicília amb Coca-Cola, un detall de l'extravagància dels que tenen molts diners, però que no saben apreciar ni el que beuen ni el que mengen.

Crec que les persones que més aprecien la feina ben feta són aquelles que també posen esforç en el seu propi treball.

D'aquella època, cal destacar el treball de maïtre i cambrers acabant els plats davant del client. Era habitual en els grans hotels i restaurants els flamejats

És Nadal...

És costum i tradició oferir bons desitjos en aquestes dates, quan és evident que els bons desitjos han d'estar presents diàriament per als nostres familiars i altres éssers estimats, pels que passen gana, els que pateixen penalitats, per mancances bàsiques, per malalties, privació injusta de llibertat, per a la bona gent del món. Els problemes són els mateixos, la solitud és la mateixa, la distància és la mateixa; com sempre, ens recordem dels que hi són i dels que ens han deixat i, potser, ens observen des d'algun indret... Però sembla que només sigui en aquestes dates quan prodiguem els nostres bons desitjos de pau i felicitat. Sens dubte per als infants (no per a tots, malauradament) són festes especials, d'il·lusió, llums, colors, regals, innocència... per als adults, al contrari, en molts casos són dies de nostàlgia de tristesa, però com tots els dies de la nostra vida ens han de servir per estar agraïts a la meravella que és la vida, a ser millors, a ser optimistes, a intentar ser feliços...

Com va dir algú: Ens passem la vida esperant que passi alguna cosa meravellosa, sense adonar-nos, que l'únic meravellós que passa és la vida. ■

Antoni Font

de postres, desossar un ànec rostit o desespinar un peix. Tot plegat, donava prestigi a la casa i els clients se sentien afalagats. Igualment subratllem que des de cuina, qualsevol plat havia de sortir revisat pel xef, tant en el punt de cocció com en la presentació: consumés clarificats, brillants i transparents, que requerien 8 hores de cocció; salses muntades, fetes amb rovell d'ou i mantega clarificada; verdures cuites al punt per conservar el seu color natural, les patates tornejades, totes iguals ...

La indumentària del personal de menjador era d'una pulcritud admirable. L'ajudant de cambrer vestia camisa blanca, armilla i pantalons negres, i duïen llacet per corbata, així com un davantal blanc llarg fins als peus. Els cambrers, pantalons i americana negres, pitrera i punys blancs ben emmidonats, i llacet. El màitre anava amb pantalons negres, amb una franja lateral de color gris i faixí, camisa blanca, i frac.

Abans de començar el servei de menjador, el màitre passava revista als ajudants de cambrer, examinant-los des de les sabates fins als cabells.

Qui no ha gaudit menjant un còctel de gambes, una truita de riu a la Navarra farcida amb pernil, el conill de la iaia Serafina, un fricandó amb moixernons, una mousse d'escòrpora, un pastís de peix i marisc, una perdiu amb farcelslets de col, una becada al *salmís*, un civet de senglar, un entrecot *café de París*, un ànec a la taronja, una oca amb peres... i un llarg etcètera. Plats més elaborats, que necessiten una cocció més lenta, per tant més llarga, en molts dels quals jugaven un paper important les herbes aromàtiques –que hi aporten els aromes del bosc–, sense oblidar les picades.

Venim d'una època en la que àvies i mares han jugat un paper fonamental a l'hora de mantenir viva la cuina catalana del dia a dia i dels àpats de festa. Els cuiners d'avui han sabut conservar-ne els sabors, elaborant plats realment extraordinaris, donant gran importància a la presentació.

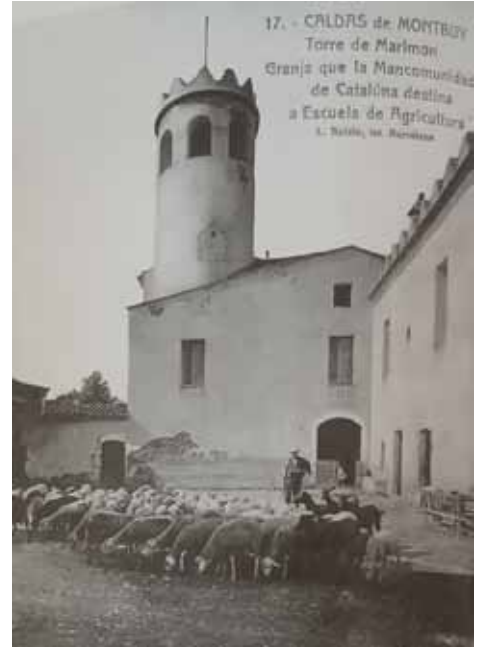
Que afortunats que som de viure en aquesta terra! Tenim el bo i millor! Tenim el mar, la plana i la muntanya! Només ens cal il·lusió per cuinar, cadascú dins les seves possibilitats, per transmetre tot aquest valor als nostres fills! ■

HISTÒRIA DE CALDES

Joan Tarrés

Carrer d'Hostalric, 1917

Escola d'Agricultura Torre Marimon, 1920

Plaça de Catalunya, 1920, abans Plaça Boet

Tarjeta de visita a Les Pedreres. 1926

TARJETA PARA VISITAR LAS CANTERAS DEL REMEDIO

Nombre del señor visitante: D. Pedrer, Aguilera y familia
 Vecino de: La Remonjosa
 Calle de: _____ n.º _____
 Fecha de la visita: Día _____ de _____ de 19__

OBSERVACIONES

1.ª La visita sólo se permitirá durante las horas de trabajo o sea de 8 a 12 de la mañana y de 2 a 3 tarde.

2.ª No podrán visitarse las canteras los domingos ni festivos entre semana.

3.ª Esta tarjeta deberá ser entregada al encargado de la cantera.

4.ª Esta tarjeta será rigurosamente personal e intransferible.

5.ª De acudir a las señoras visitantes porgen su firma en el Albar.

SERVICIO DE TRENES
entre Caldes de Montbui y Barcelona (Diurno) y Barcelona (M. E. A.)

Diurno		M. E. A.	
Salida	Llegada	Salida	Llegada
7:00	7:30	19:00	19:30
8:00	8:30	20:00	20:30
9:00	9:30	21:00	21:30
10:00	10:30	22:00	22:30
11:00	11:30	23:00	23:30
12:00	12:30	24:00	24:30
13:00	13:30	25:00	25:30
14:00	14:30	26:00	26:30
15:00	15:30	27:00	27:30
16:00	16:30	28:00	28:30
17:00	17:30	29:00	29:30
18:00	18:30	30:00	30:30

NOTA: Frente la estación del ferrocarril de Caldes, casa Taglia, se hallan tarjetas que se venden a 1.ª y 2.ª acciones, 1.ª y 2.ª, 4.ª y 5.ª.

Capçalera del full dominical emès per la Parròquia l'any 1936

Cases construïdes sobre muralla, l'entrada és pel Carrer Pont, 1906, foto feta des del pont de Can Rius

Font del Lleó 1910, abans de la reforma del 1928, les escales eren a la part del davant

Plaça de l'Àngel, carrer Asensi Vega, diada de Sant Antoni principi segle XX

Fàbrica de mobles Sandoval, paratge de les Serres, Ctra. de Sentmenat. 1970

Gorg d'en Pèlags, mitjans segle XX

Casino de Caldes
des de 1864

fundació
Casino de Caldes
Caldes de Montbui

2024

ACTIVITATS

Vine al Casino

Sessió de RIALLES:

Activitat núm. 1340

DES.

14

“SOMIACAIXES DE NADAL”

Lloc: Sala gran
Hora: 18.00 h
Preu: 6€ - 7€

Venda d'entrades dijous i diumenge a la taquilla del Casino de 17 a 19 h. i a: <http://bit.ly/CasinoCaldes>

de la Cia. Anna Roca

**Celebrem
160
anys**

Fundació Casino de Caldes
Associació Cultural i Espital Casino de Caldes
Carrer del Forn 15 - Caldes de Montbui
cultural@casinodocaldes.cat
www.casinodocaldes.cat

Ajuntament de
Caldes de Montbui

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura

Departament de Catalunya
Departament de Benestar Social i Família

la Caixa

Recull de pensaments, dites, frases fetes i altres futilses, però importants.

Amadeu Nidó

1. La diglòssia és la convivència de dues llengües en què una té clarament més prestigi que l'altra. Això és: una de les dues llengües ocupa molts més espais i és percebuda com la més vàlida.

Ara, que vénen festes propenses a verbalitzar bons desitjos, no castellanitzem el català. En català no felicitem els dies amb l'adjectiu *feliç*; fem servir **bon**:

*FELIÇ NADAL! **Bon Nadal!** *FELIÇ ANY NOU! **Bon any!**

Tampoc diem *FELIÇ ANIVERSARI!* diem **Per molts (d') anys!** (Val tant per a l'aniversari com per el sant; al cap i a la fi, vol dir «per molts anys puguem celebrar-ho»). Dir «*FELICITATS!» també és un castellanisme! Igual que el nen Jesús no és *RECENT NASCUT, el xiquet és **acabat de néixer**, els canelons no poden estar *RECENT SORTITS del forn; els canelons **acaben de sortir** del forn. I, de manera que cada any es comercialitzen diferents varietats de torrons, per saber si ens agraden els hem de **tastar**, no pas *PROVAR. I no *DONEM PETONS i ABRAÇADES, **fem petons i fem abraçades!**

2. Les persones que reivindicuem la recuperació pacífica de la sobirania sovint som qualificades d'utòpiques. Tanmateix, penso que la veritable utopia és creure que Espanya pot arribar a canviar. **Santiago Cucurella (1952-2015)** Pedagóg i historiador.

3. La independència és un dret, no un privilegi. Per tant, ningú te la pot concedir ni ningú no te la pot negar. Aquell qui la nega és enemic de la llibertat, aquell qui no la vol és un enemic de si mateix. **Víctor Alexandre (1950)** Periodista i escriptor.

4. L'hivern és l'època de la comoditat, del bon menjar i de l'escalfor, del toc d'una mà amiga i d'una xerrada al costat del foc: és el moment de la llar. **Edith Sitwell (1887-1964)** poeta modernista anglesa molt influent.

5. La nit del 25 de desembre, data a la qual finalment es va assignar la Nativitat de Crist, va ser exactament la del naixement del déu persa Mitra, que, com a encarnació de la llum eterna, va néixer la nit del solstici d'hivern a mitjanit, l'instant del canvi d'any de la foscor creixent a la llum. **Josep Campbell (1904-1987)** Professor de literatura estatunidenc al Sarah Lawrence College, va treballar en mitologia comparada i religió comparada. Va donar classes a la Universitat de Colúmbia, a París i a Alemanya, entre d'altres.

A la nit del dia 24 al 25 de desembre se celebra a occident el naixement de **Crist**, però no sempre va ser així. Al món cristià, fins al segle IV, se celebrava el dia 6 de gener i així se segueix fent a orient, entre els ortodoxos. **Mitra**, déu del sol, va néixer el 25 de desembre, dia del solstici d'hivern. És un déu persa amb almenys 4000 anys d'existència. Entre el Mitraisme i el Cristianisme hi ha grans semblances en l'aspecte doctrinal i també en el ritual, i en conseqüència va haver-hi una forta rivalitat, de la qual va sortir triomfant el Cristianisme a partir del segle IV.

6. La Bíblia cristiana és un llibre simbòlic, no literal. El que els cristians coneixen com a Jesús era en realitat un símbol del sol. Els antics adoradors del sol creien que el sol moria al final del solstici d'hivern i tres dies després renaixeria a l'inici del seu cicle, el 25 de desembre. Al món antic, la jerarquia

es va enfocar al Sol perquè coneixien el seu efecte en un nivell profund. Comprendre el simbolisme antic del Sol és comprendre les principals religions. Al món antic van usar un símbol particular per al viatge del Sol a través de l'any. El 25 de desembre, el Sol havia començat evidentment el viatge simbòlic de tornada a l'estiu i el màxim apogeu del seu poder. Els antics, per tant, van dir que el Sol havia «nascut» el 25 de desembre. El Nadal Cristià és simplement una festa pagana amb un nou nom, com de fet són totes les festes Cristianes. **David Icke (1952)** escriptor i conferenciant anglès.

7. 06/11/2024. **El Gran Wyoming**, a la capçalera del seu programa El Intermedio, després de la victòria de Trump a les eleccions nord-americanes: «Ha guanyat un tipus populista, masclista, misogin, un negacionista del canvi climàtic, un tipus autoritari, conspiranoic. Algú que va posar en perill la democràcia al seu país, un radical, un paio que anteposa els interessos de les grans corporacions als dels ciutadans, un bufó, un delinqüent condemnat, un mentider, un irresponsable... algú que ha dit que el Covid es cura amb injeccions intravenoses de lleixiu i que els immigrants es mengen els gossos i els gats dels nord-americans a Springfield!» «Aquesta és la persona que tornarà a ser president de la primera potència del món». *Totalment d'acord, i encara es podrien afegir algunes desqualificacions més!*

8. Un home dolent és capaç de cremar la seva pròpia Nació fins als fonaments per governar sobre les cendres. **Sun Tzu** (544 aC - 496 o 470 aC), general, estrateg militar i filòsof de l'antiga Xina. ■

L'Atlas català Mansa Musa

Rebeca Estones

L'Imago Mundi, que data del segle VI a. C., és el mapa del món més antic conegut i ofereix una visió única de les perspectives antigues de la Terra i el cel.

L'anomenat, també, Mapamundi de Cresques Abraham, que s'autoanomena: *"Mapa mundi vol dir aytant com ymage del món, e de les diverses etats del món, e de les regions que són sus la terra, de diverses maneres de gens qui en ela habiten"*, és el mapa català més important de l'època medieval, possiblement més per la seva bellesa que per la seva veracitat. Escrit en català, no està signat ni datat, però se sap que la data aproximada de la seva producció és el 1375 pel registre que figura al calendari que l'acompanya. Va ser produït per l'escola cartogràfica mallorquina i s'atribueix a Cresques Abraham (també conegut com "Abraham Cresques"), un il·lustrador de llibres jueu que es va descriure a si mateix com un mestre de la brúixola i dels mapes del món. Es troba a la biblioteca reial de França (ara Bibliothèque Nationale de France) des de l'època del rei Carles V. L'Atlas català mostra el món tal com era entès al 1300. El mapa està fet de 6 panells (cada panell consta de 2 fulls de vitel·la, pell d'animal preparada que s'utilitzava normalment com a un material per escriure) que originalment estaven connectats entre ells.

Tot i que s'anomena «atles», de fet és un mapamundi o carta portolana dibuixat en sis fulls dobles de pergami enganxats en panells plegables. Fou publicat per primera vegada en facsímil, a París, l'any 1841, amb una transcripció i un estudi de l'erudit perpinyanès Josep Tastu, apòstol romàntic de les antigues glòries catalanes (segons l'Enciclopèdia Cat.). Tastu li va donar el títol d'Atlas Català, que s'ha mantingut.

Aquest mapa possiblement va ser encarregat pel rei d'Aragó per a Carles V, el rei de França, i podria haver estat elaborat pel cartògraf jueu Abraham Cresques.

Està documentat que en aquella època, Cresques Abraham va elaborar diversos mapes i que els reis de la Corona d'Aragó els oferien com a presents.

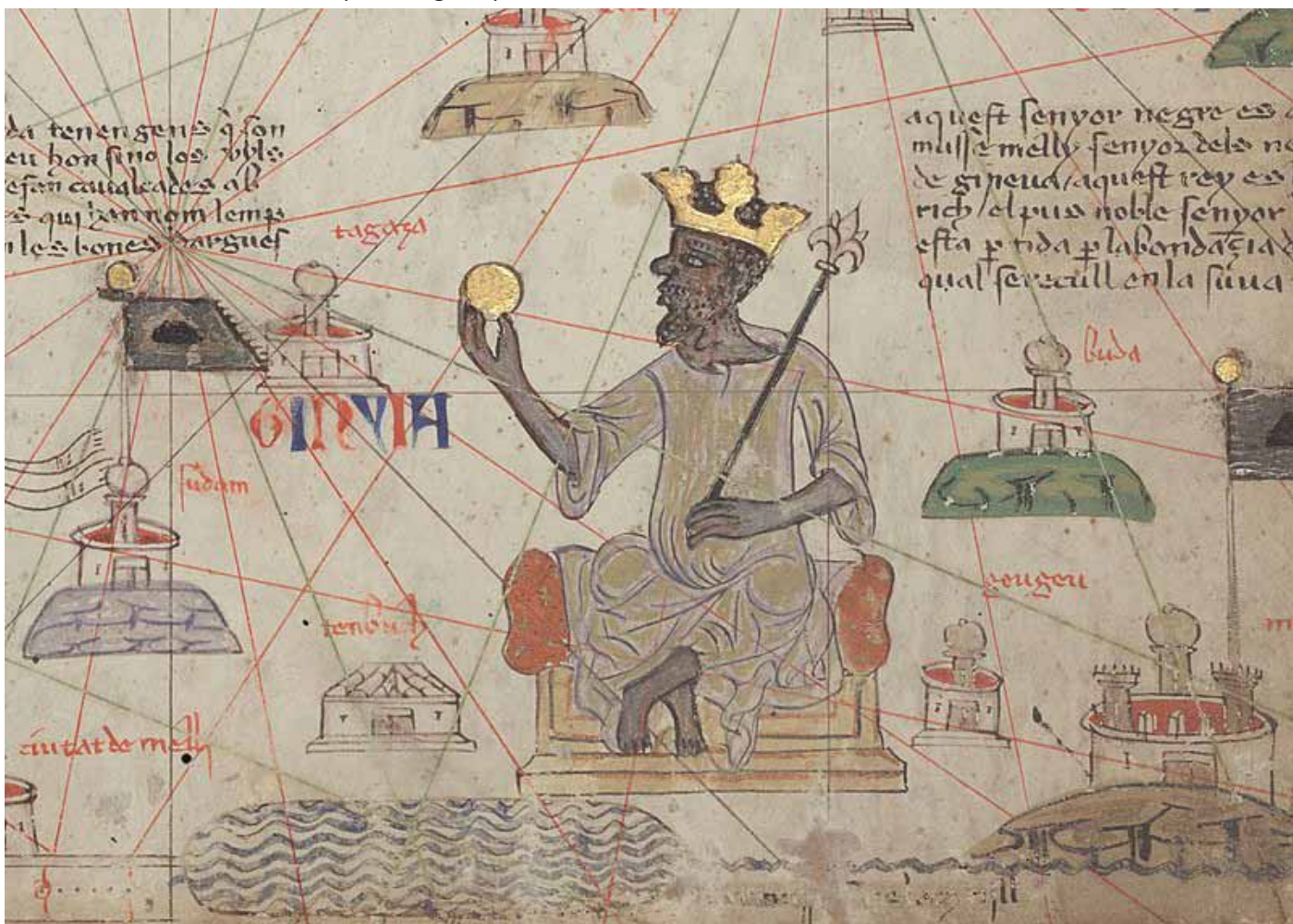

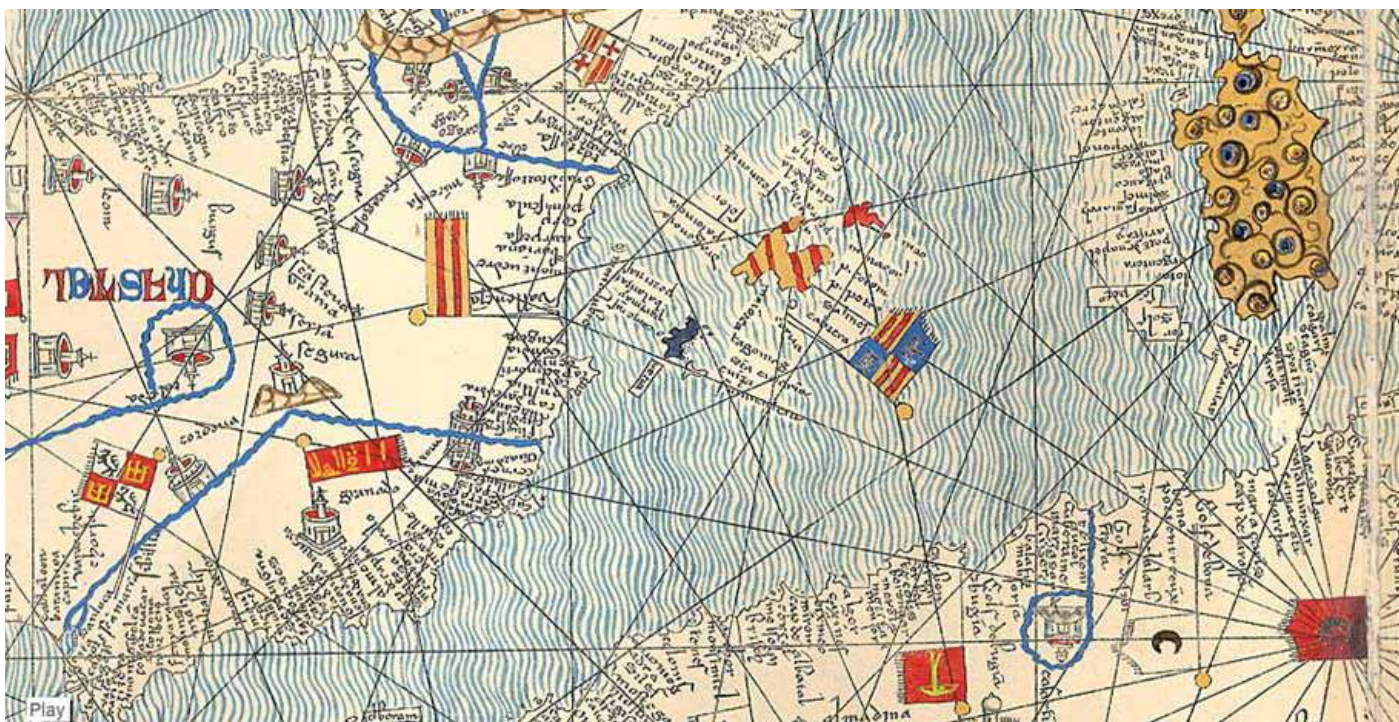

Se sap que el novembre de 1381, l'infant Joan, duc de Girona i primogènit de Pere el Cerimoniós, va voler fer un present al nou rei de França i cosí germà de la seva muller Violant de Bar, el jove Carles VI, i decidí d'enviar-li un mapamundi seu dipositat a l'arxiu de Barcelona. Uns anys més tard, el rei Joan I va encarregar a Jafudà Cresques l'elaboració d'un altre mapamundi de les mateixes característiques, que va quedar acabat el 1389. En la confecció d'aquest segur que no hi va

intervenir Abraham Cresques perquè havia mort dos anys abans. L'Atlas, que diferia molt poc del de 1375, es va perdre, però hi ha dues còpies facsímils, una d'elles a la Biblioteca Nacional de Madrid i l'altra al Museu marítim de les Reials Drassanes de Barcelona.

A internet són força nombroses les referències a aquest Atlas en anglès, *1375 Catalan Atlas Mansa Musa*, i en informen, més o menys així:

Es va acabar l'any 1375, la Corona d'Aragó, una confederació de territoris poderosos que incloïa parts de la península Ibèrica i illes de la Mediterrània, estava ben situada per ser una potència comercial. L'Atlas català demostra l'important interès europeu pel comerç global i el protagonisme de l'Àfrica occidental en aquestes xarxes d'intercanvi. Mansa Musa, l'emperador de Mali, està representat de manera destacada al segon panell assegut en un tron i sostenint un orbe daurat a una mà i un ceptre a l'altra. La llegenda diu: "Aquest governant *moru* es diu Musse Melly (Mansa Musa), senyor de Guinea. Aquest rei és el governant més ric i distingit de tota aquesta regió a causa de la gran quantitat d'or que es troba a les seves terres".

Mansa Musa va ser l'emperador de l'Imperi de Mali des del 1312 fins al 1337, i no només va ser conegut arreu del món a l'edat mitjana pel seu poder i riquesa, sinó que també és l'home més ric que ha viscut mai a la història. Durant el regnat de Musa, Mali va produir més de la meitat de l'oferta mundial d'or i sal (1).

Tot i la notorietat de l'Atlas Català Mansa Musa, encara que potser no s'ajusti a la realitat geogràfica i científica, més obra d'art que no pas pràctic, els catalans van ser els responsables de la invenció d'una carta nàutica

detallada i realista, quadriculada amb una xarxa de rumbos, amb les línies de vents que s'utilitzaven per deduir el rumb exacte a seguir per a la navegació, que s'anomenen «portolà» (o carta portolana), és a dir, que mostren els detalls de les costes, els ports i les rutes de navegació. Els historiadors especulen que el portolà es va dibuixar gràcies a la informació de primera mà dels navegants i comerciants catalans, a partir dels coneixements geogràfics obtinguts de la seva pròpia experiència, possiblement ajudats per astrònoms, amb la finalitat de ser usat en la navegació, en particular, traçant les rutes mitjançant la brúixola. Els catalans, a més de ser grans navegants, van ser reconeguts cartògrafs.

Alguns estudiosos creuen que els mapes més antics són còpies fidels d'un prototip recopilat al voltant del 1300 per un desconegut cosmògraf de Mallorca, possiblement amb la participació de Ramon Llull. Els cartògrafs catalans i més concretament mallorquins van desenvolupar el seu propi estil distintiu o "escola" de cartografia portolana, que pot distingir-se en que conté una gran quantitat de detalls i l'interior és replet de elaborades il·lustracions acolorides, també, la presència de moltes banderes i llegendes amb dades de geografia física, econòmica i humana, ciutats, muntanyes, rius i animals i persones, en una

Revista Ona Blava

bdnescriu.cat/category/ona-blava/

L'Associació d'escriptors badalonins, *Badalona Escriu*, ha creat una nova revista digital anomenada "Ona Blava", focalitzada principalment en la faceta de Badalona com a Ciutat Mediterrània i amb periodicitat trimestral.

representació realista de les distàncies geogràfiques amb un grau de precisió sorprenent. Les ciutats cristianes estan marcades amb una creu mentre que les musulmanes ho estan amb una cúpula; els regnes europeus i les seves possessions són simbolitzats amb banderes, mentre que els regnes africans i asiàtics ho són, a més, amb les imatges dels seus sobirans. També hi ha banderes amb l'estrella de David onejant a diverses ciutats.

Potser al *Catalan Atlas Mansa Musa* li falti rigor, sigui més un còdex, una obra d'art més que una representació exacta geogràfica, però el nom «CATALAN» ha prevalgut, és reconeix al Món, que escrivint *Catalan Atlas Mansa Musa* en un cercador d'internet apareguin referències internacionals, en diversos idiomes, que es reconeixen els mèrits dels cartògrafs catalans, que van crear escola i que per ells onegen senyeres en molts mapes (que no ha pogut censurar o amagar Espanya)

La senyera barrada dels comtes de Barcelona, documentada com a mínim des dels segles XII, va ser utilitzada com a distintiu de possessió dels diferents regnes i territoris dels comtes de Barcelona, al Principat de Catalunya, Occitània, Aragó, Mallorca, València, Múrcia, Sicília, Nàpols, Ducats Grecs, Nord d'Àfrica, arreu del Continent Americà... i d'altres no tant coneguts de l'actual Andalusia Oriental, Illa de Xipre, Croàcia, per ciutats de l'actual Turquia, Illes Canàries, Filipines, Nova Guinea. ■

1. El rei dels malians, un home llegendari de qui parlen a totes les cròniques d'Àrabia i d'Europa. El seu regne s'estén a l'altra banda del Sàhara, en els dominis que cap viatger ha descobert. Vegeu «La patologia dels milionaris» La TortugaAvui, número 125 desembre/2023.

NOTÍCIES CURTES

EL CASTELL D'ERAMPRUNYÀ

Al castell d'Eramprunyà, en el terme municipal de Gavà, s'hi estan fent obres de consolidació des del 2010, tres anys després que l'ajuntament el comprés.

Aquestes obres estan executant el pla director elaborat per la Diputació de Barcelona i on ara s'hi ha afegit l'estudi històric del sistema defensiu del castell que ajudarà a avançar en el procés de recuperació de les restes del recinte.

Pere Puigdomènech i Ferrer

Aquest estudi inclou la descripció dels tres recintes que configuren el conjunt, una aproximació històrica a les tècniques d'atac i defensa en l'edat mitjana, l'anàlisi dels sistemes de defensa del castell i un capítol de conclusions.

Aquest estudi i altres que s'aniran fent són imprescindibles per abordar les etapes posteriors d'excavació i restauració que es preveuen en el pla director.

En el 2010, quan es van fer les primeres actuacions, es va tancar el recinte per evitar danys al monument i a les persones. La segona actuació va permetre delimitar un recorregut per als visitants que hi accedeixen amb visita guiada.

Fet això, es va començar a recollir informació per redactar el pla director que marqués els criteris de restauració i utilització del conjunt. I des d'aleshores s'han dut a terme diverses campanyes arqueològiques, algunes de les quals en forma de camp de treball per a joves, que han servit per establir l'evolució històrica del castell. S'hi han fet tasques de sanejament recuperant elements del segle XVIII, com un habitatge rural i un lot de ceràmiques carolíngies, i s'han consolidat estructures.

Els visitants es troben amb les restes d'un castell dels segles XIV-XV que durant segles varen ser propietat de la família barcelonina dels March. I que es va construir sobre un castell romànic anterior, de propietat reial, construït als segles IX-X com a castell de frontera amb l'Islam. Actualment és bé cultural d'interès nacional.

UN GRAN CENTRE CULTURAL A SABADELL

L'Ajuntament de Sabadell i la Fundació Banc Sabadell han firmat un conveni per crear el 2026 un gran centre de divulgació d'art, història i cultura, que ocuparà l'edifici del Museu del Gas, dependències de serveis socials i la històrica Casa Grau.

La idea és que tot el projecte arquitectònic estigui fet en sis mesos i que el 2026 es pugui inaugurar. La Fundació Banc Sabadell facilitarà l'ús d'aproximadament 500 obres de la seva Col·lecció d'Art, centrada en art espanyol modern i contemporani, i que té un reconeixement de la Fundació ARCO al Col·leccionisme Corporatiu. Seran obres de molt valor de grans noms de la pintura catalana i pictòricament contemporànies dels anys 50 en endavant.

La idea no és fer un museu a l'ús, sinó un centre d'interrelació humana i un centre de cultura oberta que expliqui quin és el camí que seguirà la cultura arreu del món i es converteixi en un centre de debat.

L'Ajuntament hi aportarà els tres edificis i la possibilitat d'ús de fons museístics: els 30.000 objectes del Museu d'Història amb una de les col·leccions arqueològiques més importants del sud d'Europa; també els 17.600 objectes que formen el Museu d'Art amb obres d'artistes locals i d'àmbit català, des de principis del segle XIX fins a l'actualitat.

L'alcalde ha definit aquesta iniciativa com el colfó a l'any en el que Sabadell ostenta la capitalitat de la cultura catalana.

IMPORTANT APORTACIÓ PAPIROLÒGICA

La Universitat Pompeu Fabra (UPF) ha enriquit el seu patrimoni amb la col·lecció papiro lògica Palau-Ribes. Son en total uns 3.000 fragments papiroacis procedents d'Egipte, que representen un extens període de prop de 25 segles, escrits en moltes llengües i sistemes d'escriptura de naturalesa variada.

Entre els papirs de la col·lecció destaca un evangeliari en copte sahidic, que és el més antic que es conserva, data del segle V i que manté la seva encuadernació original.

Aquesta col·lecció es va construir cap als anys 60 del segle passat i és molt similar a la que es va crear a Montserrat cap als anys 50.

Un altre dels documents més antics de la col·lecció és un rotlle en hieràtic amb un text funerari datat entre els segles X i VIII a.C. I també destaquen uns fragments carbonitzats d'un arxiu administratiu del segle III d.C. de l'època romana.

També hi ha molts documents procedents d'antics monestirs egipcis, amb textos literaris tan profans com bíblics, i també altres documents de caràcter administratiu, i textos màgics i escolars.

Segons Raquel Bouso, vicerectora de Cultura i Comunicació de la UPF, la col·lecció papiro lògica Palau-Ribes "constitueix un dels llegats més importants d'escriptura de la humanitat".

El fons d'aquesta col·lecció esta inventariat i és accessible en versió digital en el portal web de la plataforma DVCTVS.

LA RADIOGRAFIA DE LA CLÀSSICA

L'Associació Catalana d'Intèrprets de Música Clàssica

(ACIMC) ha presentat l'informe "La música clàssica a Catalunya" corresponent a l'any 2023. S'hi fa constar que aquest any es van programar 2485 concerts, un 12,4% més que el 2022, augment que s'explica per l'increment del nombre de programadors. Però en canvi la nota negativa és que un 72% dels municipis catalans no han acollit cap activitat de música clàssica en tot l'any.

Una altra dada que preocupa és la falta de repertori anterior al segle XIX i també que més del 70% de compositors catalans hagin estat programats a menys de cinc concerts.

Els informes de l'ACIMC tenen com a objectiu detectar les necessitats del sector, posar en evidència les desigualtats existents i contribuir així a orientar la presa de decisions polítiques per optimitzar els recursos públics que s'hi destinen.

De les demarcacions catalanes, Girona és la que es consolida amb una gran aposta per la música clàssica amb un balanç positiu notable.

PROGRAMACIÓ MNAC-2025

Per l'any vinent el MNAC ha dividit la seva programació en diversos apartats. El primer, "Nous relats. Noves Històries", on destaca la mostra "Zurbarán (sobre) natural" que es podrà visitar del 20 de març al 29 de juny i que és resultat d'una col·laboració del MNAC amb el Musée des Beaux Arts de Lió i el Museum of Fine Arts de Boston, i on es podrà veure per primera vegada juntes les tres versions de "La visió de sant Francesc pel Papa Nicolau V", obra cabdal de Zurbarán. Aquesta exposició mostrarà també com l'obra d'aquest pintor arriba a la contemporaneïtat i la situarà en relació a obres d'artistes com Toni Catany, Joan Hernández Pijoan, Josep Guinovart o Antoni Tàpies.

A la Sala Oval, entre el 8 de maig i el 14 de setembre, hi haurà una gran instal·lació en video d'Eugènia Balcells, anomenada "From the center" que, per la seva importància en la història del videoart, la Generalitat l'ha adquirida recentment per a la col·lecció Nacional d'Art Contemporani del MNAC. Acabada aquesta mostra l'artista Marcel·lí Antúnez mostrarà en la Sala Oval una altra instal·lació de gran format que celebrarà la natura, la comunitat i l'art com a experiències utòpiques i compartides.

Altres exposicions d'aquest 2025 seran la del català Mario Armengol Torrella, titulada "Tinta contra Hitler" amb 2000 "cartoons" o caricatures al servei del Ministeri d'Informació britànic contra el Tercer Reich. Serà del 8 de maig al 14 de setembre a la Sala Temporal I.

Una altra serà "Sim, el dibuix i la guerra" de l'artista andalús José Luis Rey Vila, amb un centenar de dibuixos realitzats durant la Guerra Civil.

També del 8 de maig al 14 de setembre, en col·laboració amb el Museu de l'Exili, es podrà admirar l'exposició "Francesc d'A. Galí. El mestre invisible". Aquest artista és l'autor de les pintures de la cúpula del Palau Nacional.

Casino de Caldes
des de 1864

fundació
Casino de Caldes
Caldes de Montbui

2024

ACTIVITATS

Vine al Casino

GRUP
ESCÈNIC
CASINO

DES.

25

26

29

Lloc: **Sala gran**

Hora: **18.30 h**

Preu:

Adults **15€**

infants **12€**

Venda d'entrades dijous i
diumenge a la taquilla del
Casino de 17 a 19 h. i a:
<http://bit.ly/CasinoCaldes>

ELS PASTORETS

de J.M. Folch i Torres interpretada
pel Grup Escènic Casino

Direcció general: Rosabel Campistrón
Direcció infem: Aleix Vila i Cristina Rodríguez
Direcció tècnica: Pere Puigdomènech i Ferran Devesa

Celebrem
160
anys

Fundació Casino de Caldes
Associació Cultural i Esportiu Casino de Caldes
Carrer del Forn 15 - Caldes de Montbui
cultural@casinodocaldes.cat
www.casinodocaldes.cat

i també al: ●

Ajuntament de
Caldes de Montbui

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura

Generalitat de Catalunya
Departament de Benestar Social
i Família

La Caixa

Tortugari

(frases curtes, però intenses)

Alemanya aporta 25.572 milions d'euros anuals a la Unió Europea. España rep de la U.E. 1.946 M€ anuals. Catalunya aporta 21.196 M€ anuals a España. Així de bèstia! Insolidaris, que sou uns insolidaris els p. catalans!

Algú ho ha de dir (i possiblement no serà cap d'aquests que es consideren entesos, amb aire de superioritat intel·lectual): Síntesi d'algunes obres —principalment contemporànies— en exposicions, en museus, fins i tot guardonades... *No us deixeu entabonar!*

Enguany que ha estat bona temporada de bolets, esperem que algun guillat d'aquests que tenen el Món amb l'ai al cor no ho remati amb un pet nuclear d'aquests! Tant de bo que ells es fotessin un bon tip de farineres bordes!

Prou bé la iniciativa, però una objecció: Niça és una ciutat occitana. A la placa hi consta francesa, des del nostre punt de vista és com si fos Berga, per exemple, i digués espanyola, en lloc de catalana. Països Catalans.

El Congreso de los Diputados y el Senado, els encarregats, per elecció popular, d'exercir la potestat legislativa del *Estado*, aprovar els pressupostos, controlar l'acció del *Gobierno* i procurar el benestar de la ciutadania, a *España* s'assemblen més a platós de televisió amb programes de *telebrossa*, i xafardeig, del tipus "*Sálvame*", o "*Salsa rosa*", posant-se a parir els uns als altres, entre insults i batusses, escampant brames, temes de banyes i cornuts, maltractaments, fotos robades, embolics sexuals, draps bruts i tripijocs, de tota mena.

Òmnium Cultural ha denunciat davant l'ONU el boicot de part del poder judicial espanyol a la llei d'amnistia, una situació que impedeix l'aplicació efectiva i ràpida de la norma i que, segons l'entitat, té efectes dissuasius entre la resta de la judicatura i entre els represaliats. Segons l'informe, hi ha 1.610 persones represaliades i amnistiades en el marc del procés sobiranista català:

726 persones, amb causes penals (691) i del Tribunal de Comptes (35) susceptibles de ser amnistiades. 330 tramitacions, 72 amnisties, 45 denegades, 47 en suspensió per QI al TC o QP al TJUE, de 166 no hi ha constància de resposta judicial, de 396 no hi ha constància que s'hagin tramitat. 884 persones amb sancions administratives, 32 tramitacions, 20 amnisties, 12 desestimades.

Això sí: L'1 de juliol, el Jutjat d'Instrucció número 7 de Barcelona, va decidir amnistiar 46 agents de la Policia Nacional espanyola. La decisió va ser aplicada en bloc, sense valorar de forma individualitzada la diferent gravetat dels seus actes. El passat dia 4 de juliol, l'Audiència Provincial de Lleida va amnistiar l'agent investigat per les lesions contra l'Enric Sirvent. La Sindicatura està fent el seguiment de les investigacions a 144 agents policials, dels quals 51 han estat amnistiats, 47 policies nacionals i 4 Mossos d'Esquadra.

Fa ràbia no haver pogut contemplar la cara de Vinicius i la resta de la delegació madridista, en assabentar-se en directe que no donaven la Pilota d'Or al cretí, arrogant, provocador i mal educat Vinijr... *Florentino i el "señorío" del Madrid han quedat ben retratats (o guanyen ells o tot és una merda) però hauria estat millor veure'ls allà i les cares que hi posaven... I Vinicius "Balón de playa"*

Us heu fixat que la paraula **FOIE** s'escriu amb tres de les cinc vocals i es pronuncia amb les altres dues que no hi són? **FUA**.

Què cal fer per arribar als cent anys? La solució al final(*).

Bé, tot arreglat, s'ha trigat una mica per haver-nos agafat per sorpresa, però des del partit de lliga del Barça al camp de la Reial Societat, ja tenen el VAR automàtic dels fora de joc, controlat! *Tindrà més raó una màquina que el Reial Madrid?*

Qualsevol dia d'aquests, a Montjuïc, sortirà al camp un nen recollidor de pilotes del Barça, ensopegarà... i el convocaran a la selecció nacional d'Espanya. *El cas és fotre i trencar-los!*

Donald Trump ha guanyat les eleccions i ha esdevingut (literalment) l'últim president que tindrà els Estats Units. "Farem que Estats Units torni a ser segur, fort, pròsper, poderós i lliure, per als homes blancs heterosexuels amb diners. Ja he nomenat el bo d'Elon Musk dirigitrà un nou departament contra el malbaratament de diners i el frau, ja va demostrar que vol acomiadant el 80% de la plantilla quan va comprar X... i a Pete Hegseth com a futur secretari de Defensa, veterà de guerra, presentador de Fox i fanàtic de les armes" "S'ha d'acabar el sistema electoral d'Estats Units; no podem competir amb la Xina si estem canviant cada quatre anys". Ha assenyalat Donald Trump: "HEM DE SER COM ELLS, i que mani sempre el mateix (JO)".

«Això de Donald Trump repetint com a president dels Estats Units supera qualsevol malson» *I nosaltres hi afegim: igualable a Espanya, on cada dos per tres repeteix Franco de president (a través dels seus clons ideològics).*

La Casa Real seran dels primers a rebre l'ajut per als afectats per la Dana. Després d'omplir-se de fang i haver-se mullat, tant Felipe VI com Letizia Ortiz rebran una compensació econòmica per comprar-se roba nova i també per pal·liar l'estrès psicològic a què es van veure sotmesos durant la visita a Paiporta. "Va ser horrible", va relatar Felipe VI encara amb la por al cos. "Em vaig mullar les sabates i els mitjons", afegí terroritzat. Per la seva banda, Letizia també va viure moments molt traumàtics: "Vaig haver d'escoltar durant una estona una senyora i abraçar dos valencians". Des de Zarzuela van reconèixer que Felipe VI i Letizia van patir estrès emocional sever en ser objecte de diversos crits i es van tacar de fang el calçat i part de la cara.

Donald Trump té causes obertes amb la justícia a diferents estats de tot el país. Falsificació documental, robatori de documents oficials, destrucció d'informació de l'administració quan era president, manipulació de vots, encoratjar l'assalt al Capitoli... Si fos un ciutadà normal, només pels 34 delictes greus relacionats amb la falsificació de registres empresarials el podrien haver enviat fa temps a presó. El més probable però, és que es deslliuri d'anar a la presó, almenys mentre duri el seu mandat a la Casa Blanca, ja que hi ha una llei federal que impedeix processar un president en exercici. Amb la seva arribada al poder, li podran retirar les demandes i sortir impune d'aquests actes i també indultar els condemnats per l'assalt al Capitoli.

Donald Trump ha elegit el congressista per Florida Matt Gaetz —ha plegat abans de començar— (investigat per presumpta pederàstia, consum de drogues i utilitzar de manera inapropiada fons de la seva campanya), com a fiscal general de la seva administració, per alliberar-lo de causes penals i perseguir els seus adversaris polítics, dos de les seves promeses de campanya. "Pocs assumptes als Estats Units són més importants que posar fi a la utilització partidista del nostre sistema de justícia. Matt posarà fi a la seva instrumentalització per part del govern, protegirà les nostres fronteres, desmantellarà organitzacions criminals i restaurarà la fe i confiança, profundament danyades, dels nord-americans al Departament de Justícia" *By my orange balls!*

Crisi, migracions, conflictes, degradació del medi, escassetat de recursos, enfrontaments, acomiadaments massius de treballadors, guerres en augment, augment dels populismes i l'extrema dreta, pèrdua de valors... potser alguns consideren que hi ha superpoblació i estan disposats a fer un gran aclarit, per augmentar el seu estatus recomponent el que queda! *Si és que quedi alguna cosa, perquè potser se'ls escapa el timó, o el ditet de prémer el botó del buuum!*

Suècia, Noruega i Finlàndia reparteixen manuals a la població sobre com preparar-se per a una guerra mundial. En el manual es donen una sèrie de consells als ciutadans per estar preparats en cas d'un atac o un conflicte armat, amb la guerra a Ucraïna de rerefons. *Alarmistes, precipitats... o potser no?*

Qui avisa... no és Mazón!

L'experiència serveix per saber més aviat que t'has tornat a equivocar.

Això dels musicals ja passa de taca d'oli, no seria estrany que estrenin *Apocalypse Now*, o *Rambo*, *Salvar el soldat Ryan*, *El padrí*, o *La llista de Schindler*, el musical! És estrany que no ho hagin fet amb *Gladiator 2*, ja posats...

Aprofitant aquestes dates i que hi ha en aquest número un article parlant de les falsedats de la història, afegirem que la data exacta del naixement de Jesús sembla que preocupava ben poc els primers cristians dels segles I i II dC., i la seva col·locació va ser una qüestió de política religiosa. El naixement de Jesús, sens dubte, no va ser al desembre, però a més tampoc coincideix amb el regnat d'Herodes ni de Quirino, que va ser qui va convocar el primer cens a Judea. Hi havia diferents maneres de computar l'inici dels anys (podia ser, *ab urbe condita*, és a dir, des de la fundació de Roma el 753 aC, o bé des de l'inici del regnat de Dioclecià el 284 dC o fins i tot des de la creació del món segons la Bíblia el 3760 aC). L'any 526, el papa Joan I va encarregar al monjo Dionís Exigu el càlcul de la data de naixement de Jesús, així, el natalici de Jesús va quedar establert el 25 de desembre del 753 *ab urbs condita*, i l'1 de gener de l'any següent seria l'inici d'una nova forma de comptar: l'any 1. Els qui, seguint una estrella van visitar el nen, no se sap amb certesa quants van ser, la veritat però és que no eren reis sinó astrònoms i astròlegs (mags a l'època)... *I d'aquí endavant, una darrere l'altra...*

(*) Resposta: No morir-se!

El proper número de la Tortuga Avui el trobareu on-line a principis de gener de 2025.

